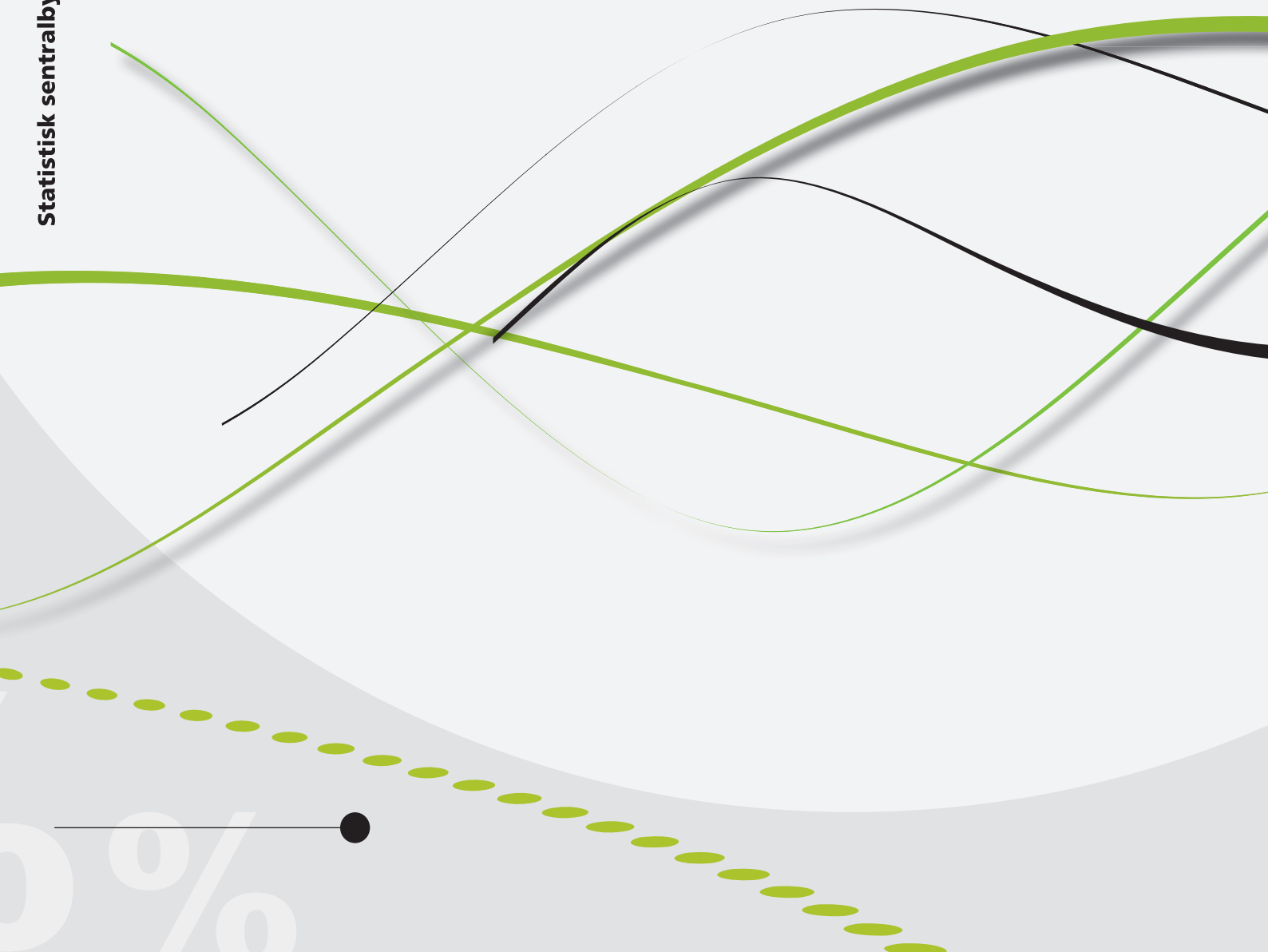

*Eiliv Mørk, Svetlana Beyrer, Fatima Valdes Haugstveit
og Brith Sundby*

Kommunale helse- og omsorgstjenester 2015

Statistikk om tjenester og tjenestemottakere

*Eiliv Mørk, Svetlana Beyrer,
Fatima Valdes Haugstveit og Brith Sundby*

Kommunale helse- og omsorgstjenester 2015
Statistikk om tjenester og tjenestemottakere

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 16. september 2016

ISBN 978-82-537-9380-1 (trykt)
ISBN 978-82-537-9381-8 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Denne rapporten presenterer resultater fra IPLOS-registeret (Individbasert Pleie- og omsorgsstatistikk) i 2015. For å verne personenes identitet i IPLOS-registeret er identifikasjonen erstattet med et unikt pseudonym som er en registerspesifikk identitet. IPLOS-registeret er et pseudonymt individbasert register over mottakere og søkere av helse- og omsorgstjenester i kommunene. IPLOS-registeret har siden 2007 vært hovedkilde for statistikk over mottakere av helse- og omsorgstjenester.

Rapporten har som formål å utnytte informasjonen som ligger i IPLOS-registeret ved å vise mer detaljert statistikk over mottakere av helse- og omsorgstjenestene enn det som presenteres på SSBs nettsider (<http://www.ssb.no/pleie/>). Rapporten gir et bilde av bruken og mottakere av helse- og omsorgstjenestene i landet i 2015. I tillegg presenterer rapporten historiske data i form av tidsserier.

Tall fra IPLOS-registeret ble første gang benyttet i offisiell statistikk ved publisering av statistikk over helse- og omsorgstjenestene for 2007. Overgang til individbaserte opplysninger innebærer et brudd med tidligere års innsamlinger av data om helse- og omsorgstjenestene, og er dermed ikke direkte sammenliknbare med statistikker fra årene før 2007.

Helsedirektoratet er databehandlingsansvarlig for IPLOS-registeret, og finansierer utvikling og drift av registeret. IPLOS-registeret er hjemlet i Helseregisterloven med egen forskrift. SSB er databehandler for registeret.

Prosjektstøtte: Arbeidet er finansiert av Helsedirektoratet.

Statistisk sentralbyrå, 8. september 2016

Christine Meyer

Sammendrag

I perioden 2007-2015 har antall mottakere av helse- og omsorgstjenester økt med om lag 11 prosent. Det er naturlig nok de eldste aldersgruppene som utgjør den største andelen av mottakere, men i 2015 var 39 prosent av mottakerne under pensjonsalder, en økning på hele 6 prosentpoeng siden 2007.

I løpet av 2015 var det totalt 348 858 unike mottakere av helse- og omsorgstjenester, eller 6,6 prosent av hele befolkningen i Norge. I 2007 var det til sammenligning 306 919 mottakere av slike tjenester gjennom året, eller 6,5 prosent av hele den norske befolkningen. I aldersgruppen 67-79 år er det kun 12,6 prosent som har fått helse- og omsorgstjenester. Antallet brukere og andelen som mottar omsorgstjenester øker med alderen. I aldersgruppen 80-89 år er over halvparten brukere av slike tjenester, mens det blant de i aldersgruppen 90 år og eldre er over 90 prosent som mottar en eller flere tjenester.

Markant økning av unge omsorgsmottakere

Nær fire av ti mottakere av omsorgstjenester er under pensjonsalderen (39 prosent), og hver fjerde mottaker er under 50 år. Andelen mottakere under pensjonsalder har økt med 6 prosentpoeng siden 2007. I 2015 var en av tjue (5 prosent) under 18 år. Andelen mannlige mottakere av omsorgstjenester har økt

To av fem mottakere av omsorgstjenester er menn. Det var 60 prosent kvinner blant mottakerne i 2015, omtrent som i de tre foregående årene, men en nedgang siden 2007. Andelen menn som mottar tjenester er økende, noe som først og fremst skyldes at levealderen for menn øker. Det er særlig blant dem over 80 år at det er et stort flertall av kvinner. I aldersgruppene fra 18 til 66 år er det nesten like mange menn som kvinner, og blant unge under 18 år er det flere gutter enn jenter blant mottakerne. Antall personer i alderen 67 år og eldre som mottok omsorgstjenester var på 213 000 personer i 2015.

I alt har tjenestemottakerne mottatt 786 416 vedtatte tjenester i løpet av 2015. Svært mange tjenestemottakere mottar mer enn en tjeneste i løpet av året. Nær to av ti tjenestemottakere (18 prosent) bor i en institusjon eller en bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet. En av ti bor i en annen bolig som kommunen stiller til disposisjon, og noen av disse boligene har fast personell deler av døgnet. De aller fleste mottakere av helse- og omsorgstjenester, sju av ti, bor imidlertid i en vanlig bolig. Hver fjerde mottaker med omfattende bistandsbehov bor i en vanlig bolig. Blant tjenestemottakere med langtidsopphold i institusjon er bare 1 prosent yngre enn 50 år, mens 76 prosent er 80 år eller eldre.

De eldste og yngste mottakerne er de som oftest har omfattende bistandsbehov

Blant tjenestemottakerne i aldersgruppen 0-17 er det 28 prosent som er registrert med omfattende bistandsbehov. Mottakere over 90 år har klart størst bistandsbehov, i det 34 prosent av dem har omfattende bistandsbehov. Til sammenligning varierer andelen som har omfattende bistandsbehov fra 17 til 23 prosent i de andre aldersgruppene. Andelen som har omfattende bistandsbehov er klart større blant yngre mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand enn blant eldre. Det har sammenheng med at eldre med omfattende bistandsbehov ofte får langtidsopphold i institusjon. Samtidig er det et mål å unngå langtidsopphold i institusjon for yngre mottakere, og spesielt gjelder dette dem som er under 50 år.

Utviklingen fra praktisk bistand til helsetjenester i hjemmet fortsetter

Sammensetningen av tjenesteproduksjonen i kommunene har endret seg lite i perioden fra 2009 til 2015. Det kan se ut til at den langsiktige tendensen til at relativt flere får helsetjenester i hjemmet og færre får bare praktisk bistand fortsetter. Men endringene fra ett år til et annet er små, og hovedinntrykket er stabilitet. Ved utgangen av 2015 mottok 45 prosent av alle tjenestemottakere en eller annen form for ubetalt privat hjelp.

Abstract

The number of recipients of nursing and care services increased by about 11 percent in the period 2007-2015. In 2015, there were 348 858 unique recipients of nursing and care services, or 6.6 percent of the entire population of Norway. By comparison in 2007 it was 306 919 recipients throughout the year, or 6.5 percent of the entire Norwegian population. In the age group 65-79 years, only 12.6 percent receive nursing and care services. The number of recipients and the proportion receiving the care services increases with age. Among 80-89 years olds more than half are users of such services, while among those 90 years and older more than 90 percent receive one or more services.

Two of five recipients of the services are men, and every fourth recipient is below 50 years. In 2015 it was 60 percent women among them. The proportion of men who receive services is increasing, which is mostly due to increasing male life expectancy. In particular it is among those over 80 years the majority of women is most clear. In the age groups from 18 to 66 there are only few differences in numbers between genders. 213 000 people aged 65 years and older received nursing and care services in 2015.

Many recipients of the services receive more than one service during the year and at the same time. The same service can also be received multiple times. In total, recipients received 789 416 services in 2015. Most of the services are received by the age group 67 years and over.

Close to two of ten recipients (18 percent) live in an institution or a home with personnel 24 hours a day. One of ten lives in another dwelling that the municipality provides, and some of these residences have no fixed personnel parts of the day. However, the vast majority of recipients of nursing and care services, seven of ten, live in ordinary community housing. Every fourth receiver with extensive aid needs live in ordinary community housing. Among recipients with long term stay in nursing homes only 1 percent is younger than 50 years, while 76 percent are 80 years or older.

Recipients over 90 years have the greatest aid needs; 34 percent of the recipients have extensive aid needs. Recipients 0-17 years old have the second largest proportion of recipients with extensive needs of aid, namely 28 percent. By comparison, the proportion of extensive aid needs varies from 17 to 23 percent in the other age groups.

By the end of 2015, 45 percent of all service recipients also received some form of unpaid private help.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
1.1. IPLOS-registeret	7
2. Begreper i statistikken og organisering av tjenesten	9
3. Tjenester og mottakere, tjenester gjennom året	11
3.1. Oversikt og utvikling	11
3.2. To av fem mottakere er menn, hver fjerde mottaker er under 50 år.....	11
3.3. Tilgang og avgang fra helse- og omsorgstjenestene	13
3.4. Iverksettingstid	14
3.5. Søknader om tjeneste og avslag.....	15
3.6. Utvikling i tjenestebildet frem mot død	16
4. Tjenester og mottakere, per 31.12	17
4.1. Tiltak for de nye tjenestemottakerne	17
4.2. 85 prosent av tjenestemottakerne får hjelp i hjemmet.....	17
4.3. Bistandsbehov	19
4.4. 90-åringene har størst behov for bistand	20
4.5. Samfunnsdeltakelse.....	21
4.6. Habilitering og rehabilitering	23
4.7. Privat, ikke betalt hjelp	24
4.8. Tjenestemottakernes bosituasjon	25
4.9. Institusjonsbeboere innskrevet på langtidsopphold har stort behov for bistand	27
4.10. Omfattende bistandsbehov og individuell plan.....	28
5. Institusjon	29
5.1. Fire av fem med langtidsopphold på institusjon har omfattende bistandsbehov	29
5.2. Fire av ti institusjonsbeboere vurdert av lege, to av ti vurdert av tannhelsepersonell ..	30
5.3. Gjennomstrømming i institusjonene.....	30
6. Hjemmeboende	32
6.1. Mottakere av praktisk bistand og helsetjenester i hjemmet.....	32
6.2. Halvparten av hjemmeboende mottakere av helse- og omsorgstjenester bor alene ...	32
6.3. Trygghetsalarm til de eldre, omsorgslønn og avlastning til de yngste.....	33
6.4. Fire av ti unge mottakere under 18 år har støttekontakt	34
6.5. Få har brukerstyrt personlig assistent (BPA)	35
6.6. Timer tildelt for alle tjenestetyper	36
6.7. Flere med omfattende bistandsbehov blant dem under 67 år.....	37
6.8. Yngre og aleneboende mottakere får flere timer hjelp per uke fordi de trenger mer	38
6.9. En av tre er vurdert av lege, og en av ti er vurdert av tannhelsepersonell siste år.....	40
Vedlegg A: Beregning av bistandsnivåene i tabellene (samlemål/delmål)	41
Vedlegg B: Tabeller	44
Figurregister	52
Tabellregister	53

1. Innledning

Statistikk over helse- og omsorgstjenestene er samlet inn og presentert siden 1989. Før dette ble statistikken over disse tjenestene innhentet og formidlet som deler av andre statistikkområder i SSB. I dagens form ble statistikken første gang publisert på begynnelsen av 1990-tallet, og det har vært mange endringer i løpet av de vel 20 årene den har vært i drift. Den mest omfattende endringen var omlegging fra datainnhenting basert på summariske skjema til individbasert registerstatistikk ved innføring av IPLOS. 2006 var det første året hvor det ble gjennomført omfattende innhenting av opplysninger til IPLOS-registeret. Fra og med 2007 er statistikken over mottakere av helse- og omsorgstjenestene i hovedsak basert på opplysninger som hentes fra IPLOS.

1.1. IPLOS-registeret

Datagrunnlaget er IPLOS-registeret (Individbasert PLeie- og OmsorgsStatistikk) et pseudonymt individbasert register over mottakere og søkere av pleie og omsorgstjenester. Registeret er hjemlet i Helseregisterloven (2001-05-18 nr 24) og med egen forskrift, Forskrift om pseudonymt register for individbasert helse- og omsorgsstatistikk (2006-02-17 nr 204). Opplysningene i IPLOS-registeret baserer seg på innsendinger av uttrekk fra lokale fagsystem i kommunene. Helse- og omsorgsdirektoratet er databehandlingsansvarlig for IPLOS registeret, mens SSB er databehandler på vegne av Helsedirektoratet.

For mer informasjon om IPLOS-registeret vises det til vedlegg i denne rapporten, til Helsedirektoratets hjemmeside for IPLOS-registeret:

<http://helsedirektoratet.no/kvalitet-planlegging/iplos-registeret> og tilsvarende hos SSB: <http://www.ssb.no/innrapportering/offentlig-sektor/iplos/>.

IPLOS-tallene som presenteres i denne rapporten omfatter resultater fra alle landets kommuner og bydeler.

En av de største utfordringene med den årlige datainnsendingen har vært at enkelte kommuner ikke får med alle registreringer i uttrekket som skal sendes til SSB. Det største problemet er knyttet til rapportering av registreringer som tjenester, assistansebehov m.m. Dette er svakheter som er svært vanskelig å håndtere sett fra SSBs ståsted som databehandler. Direkte feil i utfyllinger er mye lettere å behandle fordi en da kan gi presise tilbakemeldinger til oppgavegiver om feilene som forekommer. Manglende innsendinger av registreringer kan ofte bare sees ved sammenlikning med andre statistikkilder. Årlig sender derfor SSB tilbakemeldinger til kommunene med sammenlikning av statistikk fra KOSTRA (Kommune-stat-rapporteringen) med resultater fra de siste årganger av IPLOS. Kommunene må på bakgrunn av dette selv vurdere resultatene opp mot tidligere år og KOSTRA.

SSB sender også ut detaljerte feilmeldinger til kommunene. Feilmeldinger omfatter først og fremst feil i registreringer, logiske brudd og kontroll av at institusjonene kommunene oppgir er relevante for fagområdet. Alle disse kontrollene gjøres på individnivå.

Sammenstillinger av IPLOS-tall med tall for befolkning, årsverk og utgifter m.m., som igjen sammenlignes med gjennomsnittverdier for regioner og kommunegrupper, er viktige indikatorer på kvaliteten i dataene kommunene leverer. Kommunene kan finne slike indikatorer i KOSTRA-publiseringsene (<http://www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra/>) for egenkontroll av IPLOS-data.

Med bakgrunn i disse ulike kildene for kvalitetssjekk av data må kommunene selv vurdere kvaliteten på egne data. Ansvar for innsending av rettede data ligger hos den enkelte kommune.

For mer informasjon om kvalitet i IPLOS-registeret se;

<http://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/kvalitet-i-iplos-registeret+2014>

2. Begreper i statistikken og organisering av tjenesten

Statistikken som presenteres i kapittel 3 er basert på beregning av tjenester gitt gjennom siste år. I kapittel 4 til 6 er all statistikk beregnet på grunnlag av tverrsnittsdata om antall tjenestemottakere i pleie og omsorgstjenestene. Tallene viser situasjonen pr. 31. desember i aktuelt år. I tillegg vises også gjennomstrømning av mottakere for enkelte utvalgte indikatorer.

En tjenestemottaker pr. 31. desember et gitt år for en bestemt tjeneste defineres som følgende:

- Registrert person hvor tjenesteregistrering for aktuell tjeneste har følgende egenskaper:
 - Person må ha vedtak om aktuell tjeneste
 - Tjeneste må ha startet senest 31. desember (startdato) og kan ikke være avsluttet (sluttdato) før 31. desember aktuelt år
 - Det korrigeres for gjensidig utelukkende tjenester: En mottaker kan for eksempel ikke ha samtidig hjemmetjeneste og langtids institusjonsopphold
 - Oversikt over hvilke tjenester som registreres i IPLOS finnes i eget tillegg som viser hvilke variable som inngår i IPLOS-registeret.

Mottakere av helse- og omsorgstjenester:

Mottaker registrert med minst en pleie og omsorgstjeneste i IPLOS.

Mottaker av helsetjenester i hjemmet og/eller praktisk bistand: ‘

Tjenestemottaker som mottar en eller flere av følgende IPLOS tjenester: Praktisk bistand - daglige gjøremål, praktisk bistand - opplæring daglige gjøremål, praktisk bistand - brukerstyrt personlig assistanse, og/eller helsetjenester i hjemmet.

Beboer i institusjon:

mottaker som mottar en av følgende IPLOS tjenester: Avlastning i institusjon/bolig, tidsbegrenset opphold i form av utredning/behandling, tidsbegrenset opphold i form av habilitering/rehabilitering, tidsbegrenset opphold med annet hovedformål, eller langtidsopphold i institusjon. Dersom mottaker er registrert med både langtidsopphold og korttidsopphold samtidig, telles mottaker som mottaker av langtidsopphold.

Mottakere av helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende:

Mottaker av en IPLOS tjeneste og som ikke samtidig mottar en av tjenestene under ”Beboer i institusjon”

Bistandsbehov (samlemål):

Uttrykk for grupper av mottakere sitt behov for bistand til å utføre aktiviteter i dagliglivet. Bistandsbehovet beregnes med utgangspunkt i de enkelte ADL-/IADL-målene som samles inn i IPLOS (Activities of Daily Living/ Instrumental Activities of Daily Living, ADL betegner ferdigheter som er grunnleggende for det daglige liv, IADL betegner ferdigheter av mer kompleks natur for å kunne leve uten hjelp). Beregningen skjer etter bestemte regler, se Vedlegg.

Mottakere gjennom året:

Antall mottakere som har mottatt tjenester i løpet av året. Siden det er en målsetting at alle tall også skal kunne presenteres på kommunenivå, aggregeres tallene opp med utgangspunkt i enkeltkommuner.

Gjennomstrømning av tjenestemottakere:

Beregnes som antall tjenestemottakere i løpet av året delt på antall mottakere per 31.12, samme år.

Unike mottakere:

Antall mottakere totalt, kontrollert for flyttinger mellom kommuner.

<i>Bistandsbehov:</i>	IPLOS-register samler inn informasjon om brukers behov for personbistand knyttet til ulike oppgaver som utføres i dagliglivet (ADL, PADL og IADL).
<i>Bistandsvariable:</i>	Slik disse er definert i IPLOS representerer bistandsvariable en kvantitativ vurdering av graden av funksjonsevne til en tjenestemottaker fra 1 (mye selvhjulpen) til 5 (svært hjelpetrengende). Bistandsvariablene fanger ikke opp alle sidene ved enkelte persons bistandsbehov og tar utgangspunkt i overordnede kategorier i ICF (International Classification of Functions). Disse kategoriene er representert ved ADL-/PADL-/IADL-målene.
<i>PADL (Physical Activities of daily living):</i>	Omfatter basale daglige gjøremål, som er nødvendig å utføre for alle mennesker, uavhengig av kjønn, kultur, boligforhold og interesser.
<i>IADL (Instrumental Activities of daily living):</i>	Instrumentell ADL. Omfatter mer komplekse utadvendte aktiviteter, som er basale for å leve et uavhengig liv i samfunnslivet.
<i>PADL-/IADL-målene:</i>	Omfatter 17 aktiviteter i dagliglivet: <i>sosial deltakelse, skaffe seg varer og tjenester, beslutninger i dagliglivet, ivareta egen helse, bevege seg innendørs, alminnelig husarbeid, personlig hygiene, på- og avkledning, lage mat, spise, toalett, bevege seg utendørs, syn, hørsel, hukommelse, kommunikasjon, styre atferd.</i>
<i>Bistandsbehov (samlemål):</i>	Et uttrykk for det totale bistandsbehovet. Samlemålet gir et generelt bilde av tjenestemottakernes behov på bakgrunn av 15 av de 17 aktivitetene i dagliglivet (unntatt syn og hørsel ¹). Samlemålet er en indikator som sier noe om de store trekkene i behovsfordeling. Det har relevans for større grupper av tjenestemottakere og gir ikke grunnlag for å gjøre slutninger om enkeltmottakere av tjenester.
<i>Bistandsbehov (delmål):</i>	Samlemålet kan dekomponeres i delmål. Det er 5 delmål som er basert på fem grupper aktiviteter i dagliglivet kan deles inn i ² : <i>husholdsfunksjoner, ivareta egen helsetilstand, egenomsorg, sosial fungering, kognitiv svikt.</i> Se vedlegg A for en mer detaljert beskrivelse.
<i>Behovsnivå (samlemål/delmål):</i>	På bakgrunn av samlemål-/delmålens skår deles tjenestemottakerne inn etter behovsnivåene: <i>noe/avgrenset bistandsbehov, middels til stort bistandsbehov, omfattende bistandsbehov.</i> Samlemålet må ta hensyn til at de høyeste skårene på delmålene betyr mer for hvilken kategori man plasseres i enn lavere skår.

¹ Syn og hørsel holdes utenfor da disse variablene ikke utløser tjenester, men kun påvirker personens evne til å utføre egenomsorgen og husholdsfunksjonen i dagliglivet. Det forutsettes at effekten måles gjennom de andre variablene som er inkludert i gruppene.

² Inndelingen av PADL- /IADL-målene er basert på faktoranalyse av IPLOS-populasjonen. For mer informasjon om analysen og dokumentasjonen se Helsedirektoratet (2010): Anbefaling fra arbeidsgruppe revidering av IPLOS samlemål (Helsedirektoratrapport IS-1831) <https://helsedirektoratet.no/publikasjoner/anbefaling-fra-arbeidsgruppe-revidering-av-iplos-samlemal>.

3. Tjenester og mottakere, tjenester gjennom året

3.1. Oversikt og utvikling

En ikke ubetydelig andel av befolkningen mottar en eller flere helse- og omsorgstjenester gjennom året. I 2015 var det 348 858 unike mottakere av helse- og omsorgstjenester. Dette utgjør 6,6 prosent av den totale befolkningen i Norge. I 2007 var det 306 919 mottakere av slike tjenester gjennom året. Den gang utgjorde det en andel av den totale befolkningen på 6,5 prosent.

Tabell 3.1 Tjenestemottakere gjennom året som andel av befolkningen, 2015. Prosent

	Tjenestemottakere gjennom året			Uopp- gitt	Andel mottakere i forhold til aldersgruppen		
	I alt	Kvinner	Menn		I alt	Kvinner	Menn
Alle	348 858	208 927	139 708	222	6,6	8,0	5,3
0-17 år	17 370	6 467	10 895	8	1,5	1,2	1,9
18-49 år	69 591	35 525	34 010	56	3,1	3,2	2,9
50-66 år	48 501	25 646	22 818	37	4,5	4,9	4,2
67-79 år	67 183	39 002	28 136	45	12,6	14,1	10,9
80-89 år	97 415	65 994	31 353	68	51,3	58,2	41,0
90 år og eldre	48 797	36 293	12 496	8	90,5	93,7	82,3

Kilde: IPLOS

I aldersgruppen 67-79 år er det i overkant av 1 av 10 eller 12,6 prosent som har fått helse- og omsorgstjenester. Sagt på en annen måte har om lag 9 av 10 eller 87,4 prosent i denne aldersgruppen ikke benyttet kommunale helse- og omsorgstjenester. Antallet brukere og andelen som mottar helse- og omsorgstjenester øker med alderen. I aldersgruppen 80-89 år er godt over halvparten brukere av slike tjenester. I aldersgruppen 90 år og eldre mottar over 90 prosent av brukerne en eller flere tjenester innen helse- og omsorg.

Ser vi bort fra den aller yngste aldersgruppen (0-17 år) er kvinnene de største brukerne av slike tjenester i alle aldersgrupper i befolkningen.

3.2. To av fem mottakere er menn, hver fjerde mottaker er under 50 år.

Nær 350 000 personer var registrert som mottakere av en eller flere kommunale helse- og omsorgstjenester gjennom året i 2015. Dette er bare en liten oppgang fra året før, men en økning på om lag 6 prosent fra 2009 til 2015.

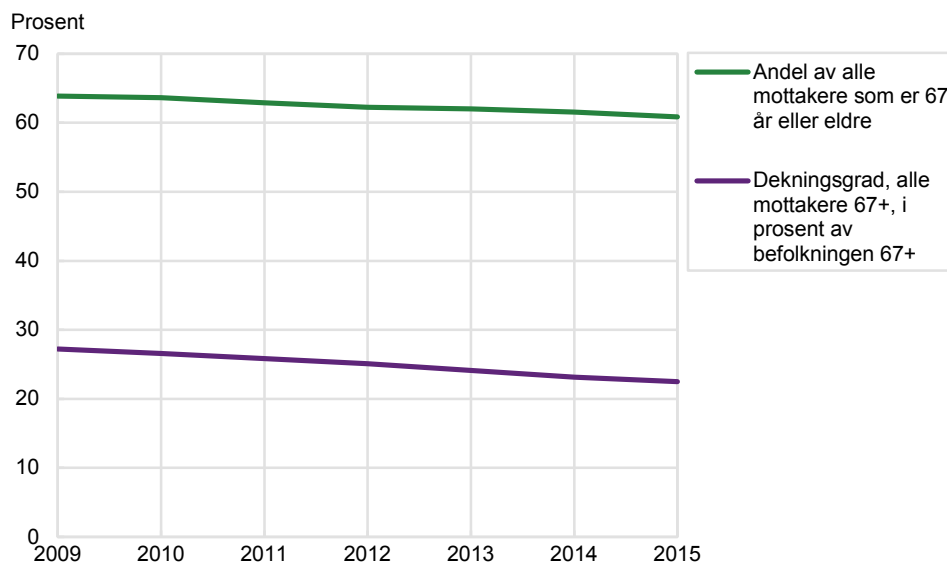
Det var 60 prosent kvinner blant mottakerne i 2015, omtrent som i de to foregående årene, men en nedgang siden 2009. Andelen menn som mottar tjenester er økende, dette skyldes at levealderen for menn er økende. Det er særlig blant dem som er over 80 år at det er stort flertall av kvinner. I aldersgruppene fra 18 til 66 år er det nesten like mange menn som kvinner, og blant unge under 18 år er det flere gutter enn jenter blant mottakerne. Antall personer i alderen 67 år og eldre som mottok helse- og omsorgstjenester i løpet av året var på 213 000 personer i 2015.

Nær fire av ti mottakere av helse- og omsorgstjenester er under pensjonsalderen (39 prosent). I 2015 var en av fire mottakere under 50 år (25 prosent) og en av tjue (5 prosent) var under 18 år. I tillegg til mottakere som hadde plass i institusjon, mottok helsetjenester i hjemmet (tidligere hjemmesykepleie) eller praktisk bistand (tidligere hjemmehjelp), er også mottakere som kun mottok tiltak som trygghetsalarm, omsorgslønn, avlastning, støttekontakt eller dagsenter inkludert i disse tallene.

Tabell 3.2 Unike mottakere av helse- og omsorgstjenester gjennom året. Alder og kjønn. 2009-2015

	Antall mottakere	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn	Aldersfordeling
2009	329 306	206 690	122 483	100	63	37	
2010	327 444	203 953	123 426	100	62	38	
2011	330 465	204 420	125 986	100	62	38	
2012	336 862	206 550	130 221	100	61	39	
2013	340 082	206 939	133 068	100	61	39	
2014	342 109	206 577	135 371	100	60	40	
2015	348 858	208 928	139 708	100	60	40	
2015							
Under 18 år	17 370	6 467	10 895	100	37	63	5
18-49 år	69 591	35 525	34 010	100	51	49	20
50-66 år	48 501	25 646	22 818	100	53	47	14
67-79 år	67 183	39 002	28 136	100	58	42	19
80-89 år	97 415	65 994	31 353	100	68	32	28
90 år og eldre	48 797	36 293	12 496	100	74	26	14

Kilde: IPLOS

Figur 3.1 Eldre mottakere (67 år +) som andel av alle tjenestemottakere

Kilde: IPLOS

Antall eldre som mottar helse- og omsorgstjenester har hatt en liten økning. Fordi antallet yngre mottakere har økt mer, har den andelen de eldre (67+) utgjør av alle mottakere gått ned fra 64 i 2009 til 61 prosent i 2015 slik som vist i figur 3.1. Det har ellers vært en økning i antall eldre i befolkningen i disse seks årene. Derfor har dekningsgraden, eller andelen av alle eldre som mottar en hjemmetjeneste, gått litt ned fra 27 til 22 prosent.

Svært mange tjenestemottakere mottar mer enn en tjeneste i løpet av året. Det kan være flere forskjellige tjenester som mottas samtidig. Det kan også være tjenester som har vært mottatt flere ganger, men med opphold mellom tjenestene innenfor samme år. I tillegg forekommer det kombinasjoner av slike tilfeller.

I alt har tjenestemottakerne mottatt 786 416 vedtatte tjenester i løpet av 2015. Brorparten av tjenestene mottas av personer i aldersgruppen over 67 år.

Tabell 3.3 Tjenester som er gitt gjennom året etter tjenestetype og alder. 2009-2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
							I alt	Under 67 år	67 år og eldre
I alt	733 304	736 448	746 576	765 339	770 595	773 061	786 416	249 098	537 317
Praktisk bistand - daglige gjøremål	124 407	122 034	119 937	118 395	116 666	113 616	110 676	25 734	84 942
Praktisk bistand - opplæring - daglige gjøremål	18 917	20 112	21 890	22 566	23 402	23 793	23 726	20 752	2 974
Praktisk bistand - brukerstyrt - personlig assistent	2 929	3 071	3 352	3 296	3 322	3 442	3 567	3 135	432
Dagsenter/dagtilbud	25 723	25 431	26 409	27 078	28 547	28 830	29 690	10 620	19 070
Matombringning	29 551	31 054	31 621	32 200	33 196	34 245	33 999	4 968	29 031
Trygghetsalarm	91 659	90 749	91 541	92 756	92 224	92 177	93 300	6 622	86 678
Avlasting utenfor institusjon/bolig	9 936	9 898	10 008	10 082	9 832	9 867	9 871	9 340	531
Avlasting i institusjon/bolig	7 318	7 296	7 755	7 852	7 864	7 752	7 779	3 330	4 449
Støttekontakt	32 705	33 898	34 517	35 188	35 772	36 425	36 862	29 340	7 522
Omsorgslønn	10 693	10 798	10 802	10 974	10 975	11 099	11 293	9 142	2 151
Helsetjenester i hjemmet	189 694	191 415	194 699	201 819	205 340	209 529	217 142	81 751	135 391
Re-/habilitering utenfor institusjon	33 157	29 268	29 663	29 114	28 774	29 247	34 887	13 321	21 565
Dagopphold i institusjon	8 319	8 063	7 844	8 362	7 396	7 035	6 562	466	6 096
Tidsbegrenset opphold - utredning/behandling	20 307	20 954	21 933	26 833	27 611	27 528	27 927	2 560	25 367
Tidsbegrenset opphold - habilitering/rehabilitering	12 190	12 532	13 505	14 754	15 352	15 200	15 716	1 883	13 833
Tidsbegrenset opphold - annet	20 863	20 221	19 869	21 679	22 314	21 925	22 372	2 070	20 302
Langtidsopphold i institusjon	48 989	48 563	48 333	48 543	48 205	48 063	47 955	2 577	45 378
Bolig uten fast tilknyttet personell	:	20 343	22 266	23 212	23 397	23 140	23 117	7 970	15 147
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	:	7 018	7 989	8 129	7 833	7 733	7 364	2 741	4 623
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	:	17 754	19 133	19 417	19 989	20 268	20 760	9 893	10 867
Bolig med uoppgitt på tilknyttet personell	:	5 976	3 510	3 090	2 584	2 147	1 851	883	968

Kilde: IPLOS

3.3. Tilgang og avgang fra helse- og omsorgstjenestene

Tabell 3.4 viser tilgang av nye mottakere og avgang av eksisterende tjenestemottakere i løpet av ett år (fra 1. januar til 31. desember). I 2010 kom det om lag 71 000 og i 2011 72 000 nye mottakere inn i helse- og omsorgstjenesten. I 2012 kom det om lag 74 000 nye mottakere inn, i 2013 ble det registrert 75 000 nye mottakere, i 2014 var det nesten 79 000 nye mottakere av helse- og omsorgstjenester, mens det i 2015 kom til snau 83 000 nye mottakere.

Avgangen sank litt fra 2010 (69 000 mottakere) til 2011 (68 000 mottakere), men økte til vel 72 000 i 2012 og til nesten 78 000 i 2013. I 2014 er det igjen en nedgang i avgangen til litt under 77 000. I 2015 er det så igjen en oppgang til godt over 82 000 i avgang. Sett i forhold til antall mottakere ved årsskiftene kom det inn nær 30 prosent nye mottakere siste år, og om lag 30 prosent gikk ut av tjenestene. En snau tredel av mottakerne skiftes altså ut siste året.

En stor del av brukerne av kommunale helse- og omsorgstjeneste mottar tjenester over flere år. Ofte starter tjenestebruken mens mottakeren har moderate behov for bistand. Deretter endres sammensetningen av tjenester til en mer omfattende tjenestebruk etter hvert som alder og bistandsbehov øker. I tabell 3.4 vises dette ved at avgang er vesentlig større enn tilgang for mottakere med høyest alder og bistandsbehov. Dette har sammenheng med at andelen nye mottakere i eldre aldersgrupper og/eller med stort bistandsbehov er beskjedne. Mottakere med slike karakteristika er innskrevet lenge før de oppnår slike verdier. Samtidig er det i disse kategoriene at det avsluttes flest tjenesteforhold på grunn av død, slik at samlet netto tilvekst viser negative verdier. Tabellen gir dermed inntrykk av at en

kan forvente nedgang i eldre mottakere med omfattende bistandsbehov, men øvrig statistikk viser at dette ikke er tilfelle. Årsaken til dette er at avgangen oppveies av overgang fra yngre til eldre aldersgrupper, og at eksisterende mottakere blir dårligere og dermed flyttes til grupper med mer bistandsbehov. Slike bevegelser gjengis ikke i tabellen.

De fleste av de nye mottakerne, definert som de som ikke var registrert med tjenester året før, hadde heller ikke vært registrert som mottakere i tidligere år. I 2015 var vel 50 000, eller to tredjedeler, av de nye mottakerne «debutanter» i tjenesten, mens en tredjedel kom tilbake som mottakere etter et opphold på ett eller flere år.

Tabell 3.4 Tilgang og avgang av tjenestemottakere. 2010-2015

	Tilgang			Avgang			Netto tilvekst 1/1-31/12
	Antall mottakere per 31.12	Nye tjenestemottakere i alt ¹	Har ikke hatt tjenester tidligere år	Tjenesteyting avsluttet i alt	Tjenesteyting avsluttet ²	Døde	
2010	265 723	71 266	49 580	68 959	37 211	31 748	2 307
2011	268 778	72 023	49 088	68 380	36 894	31 486	3 643
2012	271 503	74 178	50 719	72 369	39 155	33 214	1 809
2013	271 412	75 078	50 369	77 710	44 969	32 741	-2 637
2014	271 743	78 732	50 281	76 797	44 285	32 512	1 935
2015	275 200	82 728	53 726	82 512	49 147	33 365	216
2015							
Alder							
0-17 år	14 631	4 890	3 527	3 535	1 184	34	1 355
18-49 år	55 363	18 971	11 444	17 461	4 662	608	1 510
50-66 år	37 701	13 330	8 806	12 367	4 587	2 804	963
67-79 år	50 383	21 944	15 311	18 164	7 516	7 148	3 780
80 år og eldre	117 121	23 593	14 638	30 985	4 830	22 771	-7 392
Bistandsbehov³							
Noe/avgrenset	102 695	38 900	24 717	30 664	10 086	4 239	8 236
Middels til stort	92 997	21 037	12 134	20 125	4 044	9 434	912
Omfattende	63 472	5 998	3 463	20 140	1 407	18 372	-14 142
Uoppgitt	16 036	16 793	13 412	11 583	7 242	1 320	5 210

¹ Tjenestemottakere som mottar tjenester i statistikkåret som ikke har hatt tjenester tidligere år.

² Personer med avsluttet tjenesteyting i løpet av statistikkåret, men ikke registrert som død.

³ IPLOS data sendes inn for en enkelt årgang. Forskjeller mellom vekst innen et år relativt til foregående år kan skyldes endringer i rutiner/rettelser i data fra et år til et annet

Kilde: IPLOS.

3.4. Iverksettingstid

Vi tar her utgangspunkt i vedtak om tjeneste som er innvilget. Iverksettingstid er beregnet på grunnlag av antall dager mellom vedtaksdato og startdato for tjenesten. Variabelen søknadsdato har for dårlig kvalitet til å bli brukt her i forhold vedtaksdato. Negativ iverksettingstid er betegnelsen for innvilgelser hvor tjenesten tilsynelatende starter før det er fattet et formelt vedtak. Det dreier seg om mellom 27 og 47 prosent av alle vedtakene i 2015. I mange kommuner blir tjeneste startet hos mottakeren før det formelle vedtaket blir fattet. Det gjelder mottakere som trenger et tiltak raskt. Negativ iverksettingstid kan være et tegn på at kommunene handler raskt.

Avhengig av tjenestetype er det et sted mellom halvparten og to tredjedeler som får iverksatt tjenesten innen 15 dager etter vedtak. Videre er det mellom en tredjedel og nær halvparten som har negativ iverksettingstid. Tallene for iverksettingstid mellom vedtak og iverksetting har vært tilnærmet uendret i perioden 2009 til 2015 (Se vedleggstabell B3).

Tabell 3.5 Vedtak fordelt på iverksettingstid (IV) i antall dager, etter tjenestetype. 2015

2015	I alt	Negativ IV-tid	Prosent		
			0-15 dager	16-30 dager	31 dager og mer
Dagsenter/dagtilbud	12 880	35	48	6	11
Støttekontakt	17 734	41	44	7	9
Helsetjenester i hjemmet	135 723	48	48	2	2
Langtidsopphold i institusjon	14 871	27	63	4	6

Kilde: IPLOS

Iverksettingstid = Dager mellom vedtaksdato og tjeneste_fra_Dato

Negativ Iverksettingstid = Tjeneste startet før vedtaksdato

3.5. Søknader om tjeneste og avslag

I 2015 ble det gjennom året registrert 595 371 søknader om tjeneste. Nesten alle, eller om lag 98,6 prosent av søknadene, ble innvilget mens bare 1,4 prosent eller 8 496 søknader endte i avslag. I 2015 var det registrert i underkant av 349 000 unike tjenestemottakere i den kommunale pleie- og omsorgstjenesten, og flere av disse mottok flere tjenester i løpet av året.

Tabell 3.6 Søknader i løpet av året. Innvilget eller avslått. Antall og prosent etter tjenestetype. 2015

	Søknader i løpet av året		Vedtak ¹ og avslag i antall og prosent			
	I alt	Prosent	Antall		Prosent	
			Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
I alt	595 371	100	586 875	8 496	98,6	1,4
Praktisk bistand - daglige gjøremål	63 406	10,6	62 780	626	99	1
Praktisk bistand - opplæring - daglige gjøremål	12 473	2,1	12 334	139	98,9	1,1
Praktisk bistand – brukerstyrt - personlig assistent	2 869	0,5	2 569	300	89,5	10,5
Dagsenter/dagtilbud	16 076	2,7	15 768	308	98,1	1,9
Matombringing	15 237	2,6	15 181	56	99,6	0,4
Trygghetsalarm	23 971	4	23 623	348	98,5	1,5
Avlastning - utenfor institusjon/bolig	8 669	1,5	8 448	221	97,5	2,5
Avlastning i institusjon/bolig	32 317	5,4	31 925	392	98,8	1,2
Støttekontakt	19 817	3,3	19 045	772	96,1	3,9
Omsorgslønn	7 561	1,3	6 950	611	91,9	8,1
Omsorgsbolig	7 970	1,3	7 278	692	91,3	8,7
Annen bolig	4 189	0,7	3 647	542	87,1	12,9
Helsetjenester i hjemmet	192 706	32,4	191 370	1 336	99,3	0,7
Re-/habilitering utenfor institusjon	33 736	5,7	33 639	97	99,7	0,3
Dagopphold i institusjon	5 097	0,9	5 024	73	98,6	1,4
Tidsbegrenset opphold - utredning/behandling	54 182	9,1	53 802	380	99,3	0,7
Tidsbegrenset opphold - habilitering/rehabilitering	26 458	4,4	26 266	192	99,3	0,7
Tidsbegrenset opphold - annet	45 307	7,6	44 750	557	98,8	1,2
Langtidsopphold i institusjon	23 330	3,9	22 476	854	96,3	3,7

¹ NB en person kan ha flere vedtak på samme tjeneste.

Kilde: IPLOS

Tjenestetypen med størst prosentvis avslagsmengde er søknad om annen bolig (bolig som kommunen disponerer for helse- og omsorgsformål, som ikke er institusjon eller omsorgsbolig), med 12,9 prosent. Annen bolig har også en av tjenestene med lavest andel av de totale søknadene om tjenester (0,7 prosent). Mens BPA (brukerstyrt personlig assistent) har en avslagsandel på 10,5 prosent. Det betyr at 10,5 prosent av det totale antallet søknader til denne tjenesten fikk avslag. BPA har samtidig også en av de laveste søknadsandelene, noe som kan bety at dette er en tjeneste som i realiteten blir anbefalt for noen få. Til sammenlikning hadde tjenesten omsorgslønn en avslagsandel på 8,1 prosent, og utgjorde en andel

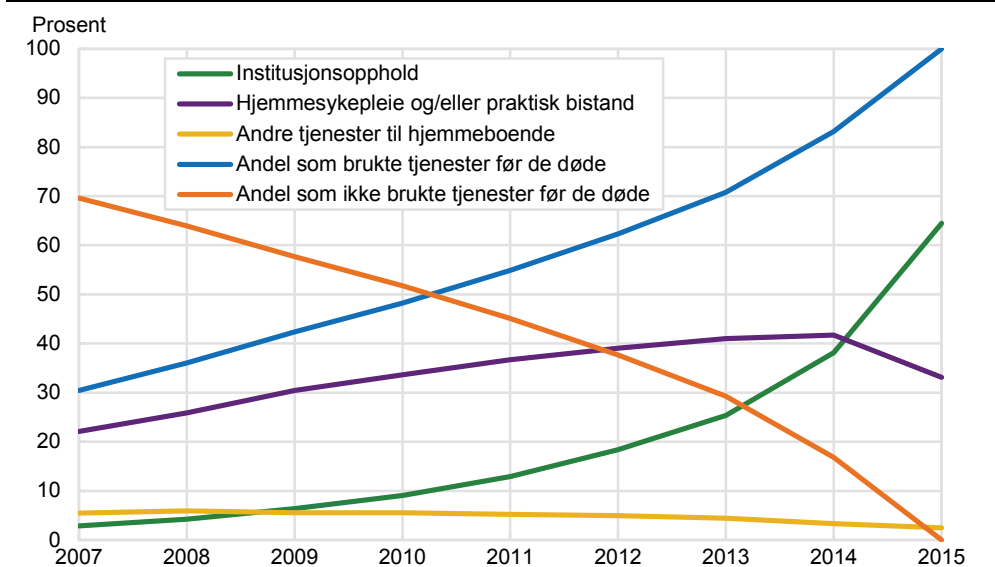
på 1,3 prosent av den totale søknadsmengden. Avslagsandelen på helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand er på mellom 0,7 og 1,1 prosent. Disse er høyt etterspurte tjenester. Det betyr at innvilgelsesandelen generelt er høy.

3.6. Utvikling i tjenestebildet frem mot død

Fire av ti av dem som avsluttet tjenestebruken i 2015 døde i løpet av året (40 prosent). Figur 3.2 viser hvordan tjenestebildet utviklet seg for tjenestemottakere som døde i løpet av 2015, og som mottok tjenester på dødstidspunktet. For årene før 2015 vises situasjonen for mottakerne ved utgangen av året, mens for 2015 vises tjenestene bruker mottok på dødstidspunktet. Figuren viser dermed utviklingen over en seksårs periode.

Andelen som brukte tjenester var 30 prosent i 2007, og den økte jevnt fram til dødstidspunktet i 2015. Institusjonsbruken er den tjenesten som øker mest. Mens 3 prosent av tjenestemottakerne hadde denne tjenesten ved utgangen av 2007, så var 64 prosent innskrevet på institusjon når de døde. Utviklingen kan gi inntrykk av at personer som ikke bruker tjenester, innskriveres direkte på institusjon. Den vanligste veien til institusjon går imidlertid via hjemmetjenestene, men her utligner nok tilgangs- og avgangstallene hverandre.

Figur 3.2 Utvikling i tjenester for tjenestebrukere som døde i løpet av 2015

Kilde: IPLOS

4. Tjenester og mottakere, per 31.12

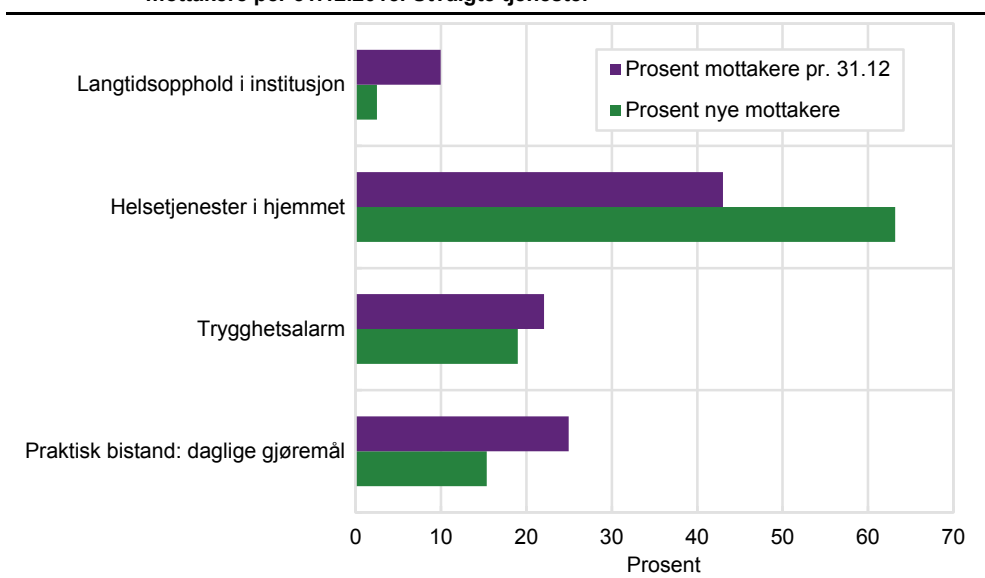
Svært mange tjenestemottakere mottar mer enn en tjeneste i løpet av året. Det kan være flere forskjellige tjenester, samme type tjeneste flere ganger i løpet av året med avbrudd i mellom eller kombinasjoner av dette. Tjenestene blir registrert ved fra/til dato for iverksettelse ved vedtak. Mangelfulle, feilaktige eller uklare utfyllinger av fra/til dato gjør at det er vanskelig å lage god statistikk for tjenesteytelsen for mottakerne gjennom året.

Regler for tolking, anvendelse og rensing/kontroll av data er under avklaring med helsemyndighetene. Dette er arbeid som er iverksatt og har medført at vi har kunnet gi statistikk gjennom året for en del områder. Imidlertid er ikke dette arbeidet ferdigstilt, og vi er derfor stadig avhengige av å bruke gjennomsnitt for det gjeldende kalenderåret. Vi har valgt å måle tjenesteytingen ved årsskiftet dvs. per 31.12.

4.1. Tiltak for de nye tjenestemottakerne

Helse- og omsorgstjenester utenfor institusjon er det vanligste tiltaket både blant de nye mottakerne (tabell 3.4) og for alle som var mottakere ved utgangen av året (tabell 4.1). Antallet nye tjenestemottakere har vært nær uendret for de fleste tjenestene i perioden 2010-2015. Unntatt er praktisk bistand hvor antallet har gått ned med 25 prosent. Figur 4.1 viser hvordan alle mottakere og nye mottakere fordeler seg på disse fire tjenestene per 31. desember 2015.

Figur 4.1 Andel med ulike tiltak ved utgangen av året blant alle mottakere, og blant nye mottakere per 31.12.2015. Utvalgte tjenester

Kilde: IPLOS

4.2. 85 prosent av tjenestemottakerne får hjelp i hjemmet

Sammensetningen av tjenestetilbudet endret seg lite i perioden 2009 til 2015. Det kan se ut til at den langsiktige tendensen til at relativt flere får helsetjenester i hjemmet og færre får bare praktisk bistand fortsetter. Endringene fra ett år til et annet er små, og hovedinntrykket er stabilitet.

Svært få tjenestemottakere under 67 år har langtidsopphold i institusjon. Dette gjelder bare 2 prosent av tjenestemottakerne under 50 år, og 4 prosent av mottakerne i alderen 50-66 år. Samtidig viser tallene at aldersgruppen 0-17 år er den aldersgruppen som har størst andel personer innskrevet på tidsbegrenset opphold i institusjon. Her dreier det seg vanligvis om avlastningsopphold eller opphold i barnebolig. Dette er enheter som er særlig tilpasset beboere i yngre aldersgrupper.

Tabell 4.1 viser at andelen mottakere med opphold i institusjon øker med alderen, men at en eller annen form for hjelp i hjemmet utgjør hoveddelen av tjenestetilbudet til mottakerne uansett alder. I tabellen presenteres nettotall for mottakere. De som mottar to eller flere tjenester plasseres ut fra den tjenesten som ligger høyest i kommunenes "omsorgstrapp" eller tjenestekjede. Hovedvekt er lagt på å få frem antall tjenestemottakere, noe som betyr at mottaker kun plasseres på en av kategoriene selv om de har en kombinasjon av tjenester som kunne falle inn under flere av kategoriene.

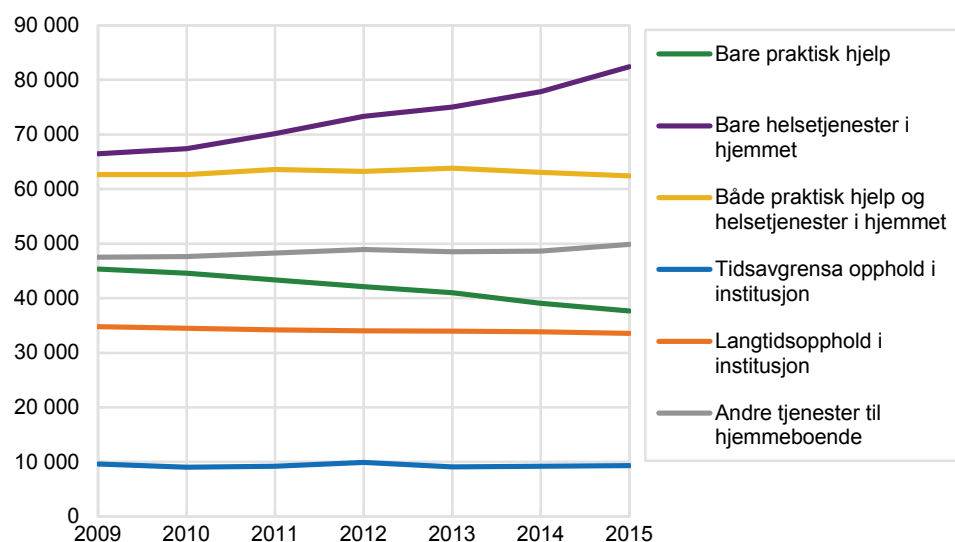
For eksempel kan en mottaker motta både helsetjenester i hjemmet og støttekontakt. Mottakeren telles da under "Bare helsetjenester i hjemmet" og ikke samtidig under "Andre tjenester til hjemmeboende". Tallet på mottakere av "Andre tjenester" i tabell 4.1 er dermed for lavt, fordi noen med slike tjenester skjuler seg bak mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand. Fullstendige tall for den enkelte tjeneste finnes i tabell B1 i vedlegget.

Tabell 4.1 Mottakere av ulike tjenester per 31.12. Alder og type tjeneste. 2009 - 2015

	Antall mottakere	I alt	Andre tjenester til hjemmeboende		Bare helse- tjenester i hjemmet		Både tjenester i hjemmet og praktisk bistand		Langtids- opphold i institusjon	Tids- begrenset opphold i institusjon
2009	266 409	100	18	25	17	24	13	4		
2010	265 723	100	18	25	17	24	13	3		
2011	268 778	100	18	26	16	24	13	3		
2012	271 503	100	18	27	16	23	13	4		
2013	271 412	100	18	28	15	24	13	3		
2014	272 357	100	18	29	14	23	12	3		
2015	275 200	100	18	30	14	23	12	3		
2015										
Under 18 år	14 631	100	77	8	5	0	1	9		
18-49 år	55 363	100	19	43	20	17	1	1		
50-66 år	37 701	100	13	39	16	26	4	2		
67-79 år	50 383	100	14	32	13	24	12	4		
80-89 år	79 571	100	16	25	13	25	18	4		
90 år og eldre	37 550	100	10	17	9	31	30	4		

Kilde: IPLOS

Figur 4.2 Mottakere av ulike tjenester per 31.12. 2009-2015. Antall

Kilde: IPLOS

4.3. Bistandsbehov

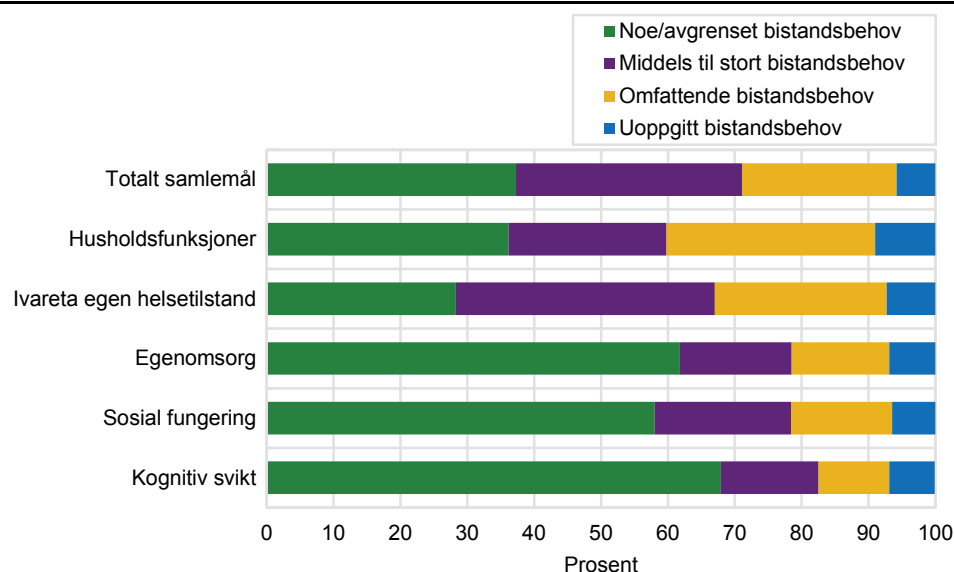
I IPLOS er det i dag 17 variabler som måler behov for personbistand knyttet til ulike aktiviteter i dagliglivet til mottakerne av helse- og omsorgstjenester. Bistandsvariablene representerer en vurdering av graden av funksjonsevne til en tjenstemottaker fra 1 (mye selvhjulpne) til 5 (svært hjelpetrengende).

For å forenkle analysen og få fanget opp kompleksiteten ved bistandsbehov kan man dele bistandsvariablene inni grupper. Graden av tjenstemottakernes behov for personbistand tilknyttet noen av aktiviteter i dagliglivet er sterkt relatert, f. eks. tjenstemottakere som har omfattende behov for bistand med matlaging, trenger ofte hjelp med å skaffe seg varer og tjenester, samt utføre alminnelig husarbeid i like stor grad. Denne sammenhengen gir grunnlaget til å danne gruppen *husholdsfunksjoner*. *Ivareta egen helsetilstand* er en viktig variabel som utgjør egen gruppe. Vurdering av tjenstemottakernes behov for hjelp til personlig hygiene, på- og avkledding osv. danner gruppen *egenomsorg*. Gruppen *sosialfungering* omfatter behov for hjelp med sosial deltakelse, samt hjelp med å styre adferd og foreta beslutninger i dagliglivet. Siste gruppen, *kognitiv svikt*, er basert på vurdering av ens hukommelse- og kommunikasjonsevner.

Bistandsvariablene blir følgelig delt inn i fem funksjonsgrupper: husholdsfunksjoner, ivareta egen helsetilstand, egenomsorg, sosial fungering og kognitiv svikt. Hver av disse gruppene fanger opp forskjellige sider ved bistandsbehov som står i sterkere relasjon til hverandre. Resultatet av bistandsbehov for disse fem gruppene utgjør delmål. Disse i sin tur danner grunnlaget for samlemålet. *Samlemålet* skal være en indikator som sier noe om de store trekkene i behovsfordeling, mens delmålene kan gi et mer nyansert bilde av behovsfordelingen. Se omtale av bistandsbehov, delmål og samlemål i kapittel 2 og vedlegg A.

Samlemålet/delmål har ikke en tilstrekkelig presisjon for ressurstildeling i forbindelse med enkeltvedtak. Ulike kombinasjoner av skår på bistandsvariablene kan gi samme totalskår på samlemålet, men vil ofte bety ulik ressurstildeling fordi sammensetningen av behov er ulikt. Datamaterialet viser at noen tjenstemottakere har et stort bistandsbehov til å utføre ulike oppgaver i dagliglivet, men får lite tjenester fra omsorgstjenesten. I stedet mottar de hjelp fra naboer, familie eller rett og slett vegrer seg mot å motta tjenester. Andre kan få mye hjelp fra kommunen på enkelte områder, mens deres samlede skår for bistandsbehov er lav. Vi sier da at de har et avgrenset bistandsbehov.

Figur 4.3 Alle mottakere av IPLOS-tjenester etter delmål og bistandsbehov. 2015

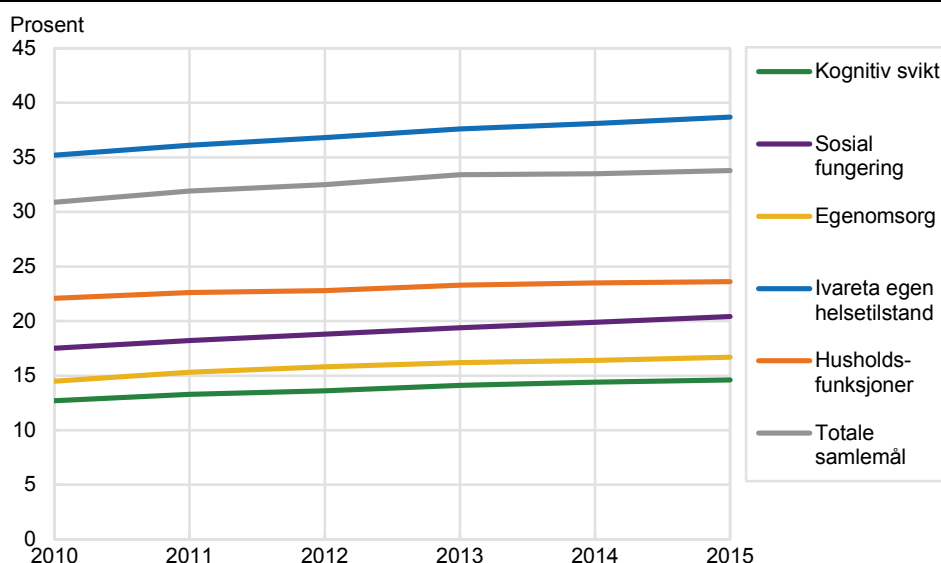

Kilde: IPLOS

Over halvparten av alle IPLOS-brukere har middels til omfattende behov for bistand med husholdningsfunksjoner og hjelp til å ivareta egen helsetilstand. Nærmest en av tre IPLOS-brukere er vurdert til å ha omfattende behov for bistand med husarbeid, matlaging eller anskaffelse av varer og tjenester, samtidig som en av fire har middels til stort behov for bistand med sine husholdningsfunksjoner. I den tyngste kategorien for å ivareta egen helsetilstand havner 25 prosent av tjenestebrukerne, mens nær 39 prosent har middels til stort behov.

Mesteparten av tjenestemottakerne har noe/avgrenset behov for bistand med egenomsorg, sosial fungering og kognitiv svikt: en av syv brukere har omfattende behov for hjelp til egen omsorg og sosial fungering, og bare en av ti har store utfordringer med hukommelse og kommunikasjon.

Figur 4.4 Utviklingen i andel IPLOS-tjenestemottakere med middels til stort bistandsbehov

Kilde: IPLOS

Andel tjenestemottakere med noe/avgrenset og omfattende bistandsbehov har tilsynelatende vært stabil gjennom de siste fem årene for alle funksjonsgruppene. Samtidig er det en svak økning i andel IPLOS-brukere med middels til stort bistandsbehov i denne perioden. Største tilveksten, 3,5 prosentpoeng, gjelder evnen til å ivareta egen helsetilstand.

4.4. 90-åringene har størst behov for bistand

Andelen med uoppgett bistandsbehov har gått ned siden 2009, og er i 2015 på 6 prosent. Det er fortsatt en høy andel med uoppgett bistandsbehov blant mottakerne under 18 år, selv om den har gått ned fra 35 i 2009 til 14 prosent i 2015, men opp igjen til 16 prosent i 2015. Resultatene i tabellen må derfor tolkes med forsiktighet.

Aldersgruppen 0-17 år har nest størst andel mottakere med omfattende bistandsbehov, med 28 prosent. Mottakere over 90 år har klart størst bistandsbehov, 34 prosent av dem har omfattende bistandsbehov. Til sammenligning varierer andelen som har omfattende bistandsbehov fra 17 til 24 prosent i de andre aldersgruppene.

Fordelingen av mottakere etter bistandsbehov er omtrent den samme i de fem årene 2009 til 2015. Når de med uoppgett bistandsbehov blir holdt utenfor, er det en tendens til at andelen med avgrenset bistandsbehov er stabil fra 2009 til 2015, mens andelen med middels til stort bistandsbehov har økt med 5 prosentpoeng. Andelen med omfattende bistandsbehov har vært tilnærmet konstant til svakt økende i perioden.

Tabell 4.2 Mottakere av helse- og omsorgstjenester per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2015

	Antall mottakere	I alt	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
2009	266 409	100	38	29	21	9
2010	265 723	100	39	31	22	8
2011	268 778	100	38	32	22	8
2012	271 503	100	38	33	22	7
2013	271 412	100	38	33	23	6
2014	¹ 272 357	100	38	34	23	6
2015	275 200	100	37	34	23	6
2015						
Under 18 år	14 631	100	22	34	28	16
18-49 år	55 363	100	39	36	17	8
50-66 år	37 701	100	40	34	19	7
67-79 år	50 383	100	39	32	22	6
80-89 år	79 571	100	40	32	24	4
90 år og eldre	37 550	100	29	36	34	2

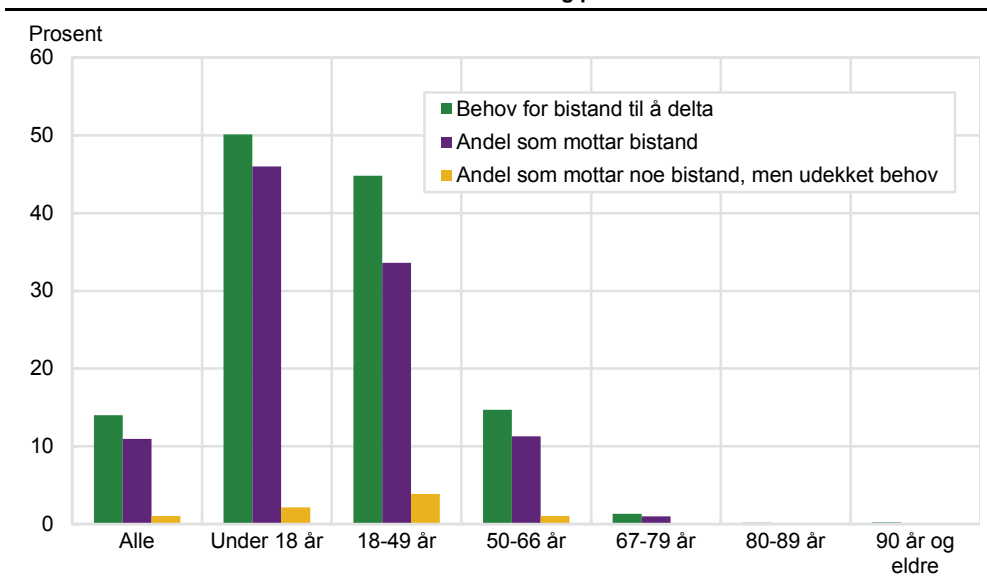
¹ Tallet er rettet
Kilde: IPLOS

4.5. Samfunnsdeltakelse

I 2015 hadde nær 38 600 av alle tjenestemottakerne behov for bistand for å kunne delta i arbeid eller utdanning. Dette tilsvarer 14 prosent av alle tjenestemottakere. Blant unge tjenestemottakere var det flere som hadde behov for bistand til å delta, 50 prosent av unge under 18 år og 45 prosent av aldersgruppen 18-49 år. Bistand til å delta i arbeid eller utdanning ble oppgitt som ikke relevant for de fleste eldre 67 år og over, i tillegg ble mange registrert uten å ha behov for bistand. Derfor var det nesten ingen eldre som ble registrert med behov for assistanse på disse områdene

Vel 72 000 tjenestemottakere hadde behov for hjelp til å delta i organisasjonsarbeid, fritid og kultur. Dette tilsvarer vel en fjerdedel av alle brukere. Det er flest med behov for hjelp blant de yngste under 18 år og blant dem i aldersgruppen 18-49 år, men også en økende andel i aldersgruppen over 49 år oppgir å ha behov for bistand til å delta i slike aktiviteter.

Figur 4.5 Andel tjenestemottakere som har behov for bistand og andel som mottar bistand til å delta i forbindelse med arbeid/utdanning per 31.12. 2015

Kilde: IPLOS

Noe færre mottakere, 7 prosent, hadde behov for transport i forbindelse med arbeid eller utdanning. Andelen med transportbehov var høyere i de yngste aldersgruppene, henholdsvis 28 og 18 prosent i aldersgruppene under 18 og 18-49 år. Om lag 80 prosent av dem som hadde behov fikk dekket transportbehovet i forbindelse med arbeid helt eller delvis.

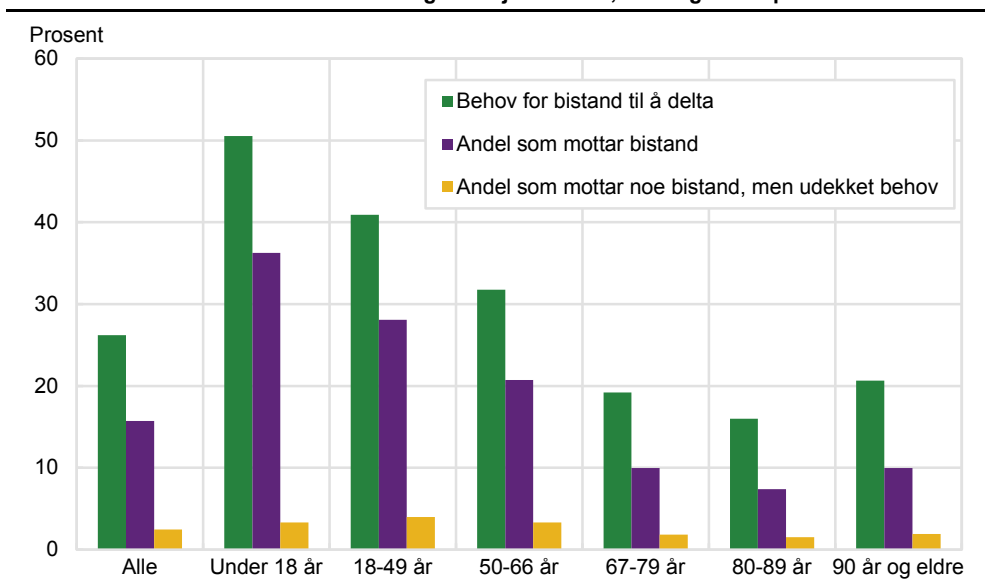
Tabell 4.3 Behov for bistand til å delta og for transport i forbindelse med arbeid/utdanning

Tjenestemottakere i alt	Tjenestemottakere i alt	Prosent med behov						
		Alle	Under 18 år	18-49 år	50-66 år	67-79 år	80-89 år	90 år og eldre
Tjenestemottakere i alt	275 200	275 200	14 631	55 363	37 701	50 383	79 571	37 550
Behov for bistand til å delta i forbindelse med arbeid/utdanning	38 563	14	50	45	15	1	0	0
Behov for transport til å delta i forbindelse med arbeid/utdanning	18 005	7	28	18	7	1	0	0
Behov for bistand til å delta i forbindelse med organisasjonsarbeid, fritid og kultur	72 158	26	51	41	32	19	16	21
Behov for transport til å delta i forbindelse med organisasjonsarbeid, fritid og kultur	68 203	25	31	26	26	22	22	29

Kilde: IPLOS

En sammenligning av resultatene i figur 4.5 og 4.6 viser at mens flere ble registrert med behov for hjelp til fritidsaktiviteter enn til arbeid, var det relativt sett færre som fikk dekket dette behovet – i gjennomsnitt om lag 55 prosent av dem som hadde behov for hjelp. Av alle tjenestemottakere fikk 15 prosent dekket behovet for bistand, mens 3 prosent fikk dekket noe av behovet, og 8 prosent ikke fikk dekket noe. De øvrige mottakerne ble ikke registrert med behov for hjelp til å delta i fritidsaktiviteter.

Figur 4.6 Andel tjenestemottakere som har behov for bistand og andel som mottar bistand til å delta i forbindelse med organisasjonsarbeid, fritid og kultur per 31.12. 2015

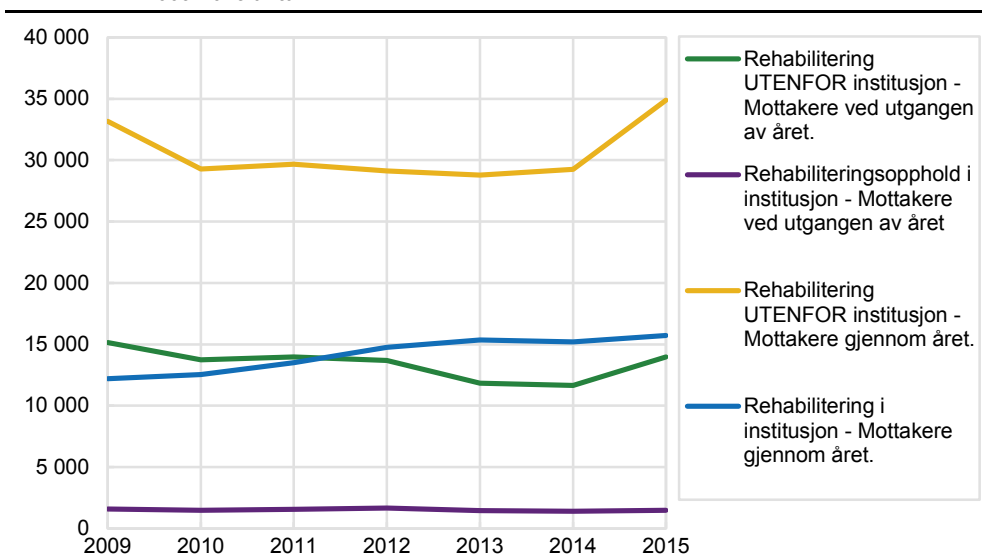
Kilde: IPLOS

Om lag en fjerdedel har behov for transport i forbindelse med deltakelse i organisasjonsarbeid, fritid og kultur, se tabell 4.3. Det er bare små forskjeller mellom yngre og eldre når det gjelder transportbehov til slike formål. Av dem som hadde behov for transport i forbindelse med fritiden fikk 69 prosent dekket behovet helt eller delvis. Det kan se ut til at det er vanskeligere å få dekket behovet for bistand til deltakelse og transport i forbindelse med fritiden enn i forbindelse med arbeid og utdanning.

4.6. Habilitering og rehabilitering

Habilitering og rehabilitering er tidsavgrensede, planlagte prosesser med klare mål og virkemidler, hvor flere aktører samarbeider om å gi nødvendig bistand til brukerens egen innsats for å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltakelse sosialt i samfunnet. Ofte vil fysioterapeuter/ergoterapeuter være viktige samarbeidspartnere for pleie- og omsorgstjenesten når brukeren mottar rehabilitering. I IPLOS skilles det mellom rehabilitering utenfor og i institusjon.

Figur 4.7 Mottakere av re-/habilitering utenfor institusjon ved utgangen av og gjennom året. 2009-2015 antall

Kilde: IPLOS

Nær 14 000 bruker mottok re-/habilitering utenfor institusjon ved utgangen av 2015. Dette er en oppgang på 2 335 brukere eller en økning på 20 prosent. 40 prosent av disse var i aldersgruppen under 50 år. Tallene for re-/habilitering utenfor institusjon har vært relativt stabile siden 2010.

Om lag 1 500 personer var innskrevet på re-/habiliteringsopphold ved utgangen av 2015. Aldersfordelingen på brukerne viser at dette er et tilbud mer rettet mot eldre brukere enn tilsvarende for re-/habilitering utenfor institusjon.

Tabell 4.4 Mottakere av re-/habilitering utenfor institusjon. Bistandsbehov og alder. 2015

	Mottakere i alt	I alt	Noe/avgsent bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
Mottakere i alt	13 982	100	31	33	17	19
0-49 år	5 629	100	31	25	18	27
50-66 år	2 313	100	32	32	19	17
67-79 år	2 412	100	29	35	17	19
80-89 år	2 613	100	33	43	15	10
90 år og eldre	1 014	100	29	50	17	4

Kilde: IPLOS

Tabell 4.5 Mottakere av re-/habilitering i institusjon per 31.12. Bistandsbehov og alder. 2015

	Mottakere i alt	I alt	Noe/avgrenset bistandsbehov	Prosent		
				Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
Mottakere i alt	1 484	100	18	49	27	7
0-49 år	45	100	9	40	38	13
50-66 år	179	100	14	52	30	4
67-79 år	435	100	17	46	28	9
80-89 år	584	100	20	49	24	6
90 år og eldre	241	100	15	56	26	3

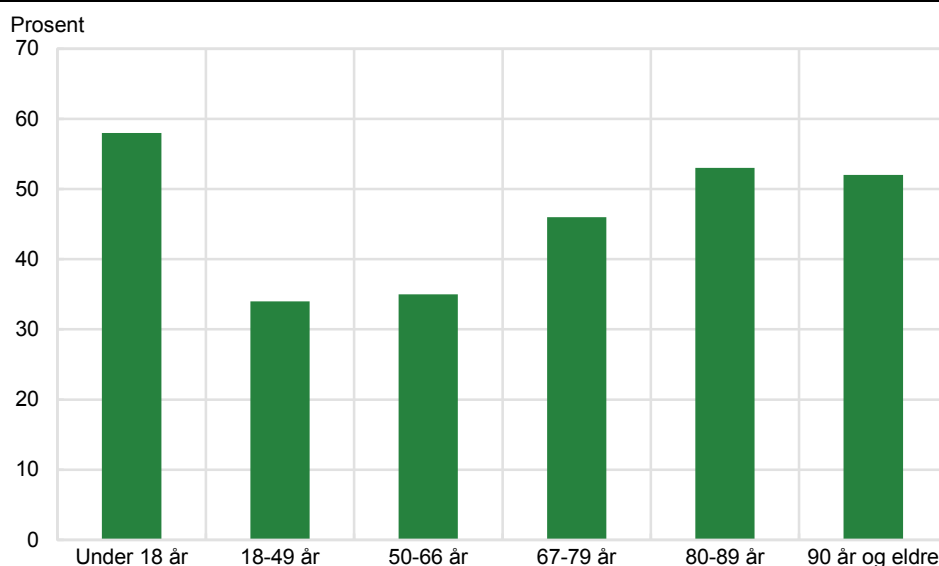
Kilde: IPLOS

4.7. Privat, ikke betalt hjelp

Tradisjonelt har familie og nærmiljø stått sentralt i den daglige omsorgen av eldre og funksjonshemmede. I dag er mye av dette erstattet av en profesjonalisert omsorgssektor som yter daglig pleie og omsorg for mennesker som har behov for slike tjenester. Tall fra IPLOS viser likevel at det fremdeles ytes mye bistand fra pårørende. I IPLOS registreres omfanget av slik hjelp som et eget spørsmål om tilgang på privat, ikke betalt hjelp. Spørsmålet ble endret i 2009-versjonen av IPLOS, og tabellen viser derfor bare utviklingen fra 2009 (vedleggstabell B 5.).

Ved utgangen av 2015 var det 46 prosent av alle tjenestemottakere som mottok en eller annen form for ubetalt privat hjelp. Andelen som mottar slik bistand varierer med ulike tjenestetyper. Ikke overraskende er andelen lavest for mottakere innskrevet på langtidsopphold. Her vil mesteparten av omsorgsbehovene ivaretas av institusjonens personale.

At så mange som 62 prosent av mottakerne innskrevet på tidsbegrenset opphold også mottar privat ikke betalt hjelp, kan kanskje virke overraskende. Dette må imidlertid sees i sammenheng med at store deler av korttidsoppholdene gis nettopp for å avlaste pårørende med omfattende omsorgsoppgaver. At barn under 18 år også mottar mest ikke betalt hjelp har sammenheng med foreldres naturlige omsorgsfunksjon for nettopp denne aldersgruppen.

Figur 4.8 Andel mottaker av helse- og omsorgstjenester som får ubetalt hjelp per 31.12. 2015. Etter alder

Kilde: IPLOS

Tabell 4.6 Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til mottaker. Etter bistandsbehov og tilgang privat hjelp. 2009-2015

	Gjennomsnittlig antall tildelte timer									
	Antall mottakere	Tilgang på privat hjelp							Uopp-gitt	
		I alt	Inntil 3 timer/uke	3 inntil 9 timer/ uke	9 inntil 15 timer/ uke	15 timer/ uke og mer	Mottar hjelp, ukjent omfang	Mottar ikke privat hjelp		
2009	163 394	7,5	7,1	5,4	7,8	10,7	5,6	9	6	
2010	165 374	7,8	7,1	5,6	8,2	12,9	5,7	9,3	5,1	
2011	¹ 169 811	7,9	7,4	6,1	9,1	14,8	5,8	9,1	4,2	
2012	172 065	8,1	7,6	6,8	9,7	16,6	5,9	9,3	4,6	
2013	173 459	8,4	7,9	7,1	10,5	19,6	6	9,6	3,1	
2014	¹ 173 739	8,7	8,3	7,6	10,7	22,1	6,2	9,9	2,9	
2015	176 207	8,9	8,7	8,2	12,4	23,3	6,5	9,9	4,1	
2015										
Noe/avgrenset bistandsbehov	73 777	1,8	1,9	2	3,3	3,9	1,9	1,7	1,6	
Middels til stort bistandsbehov	70 224	6,4	6,6	6,5	7,6	12,9	5,6	6,3	5,1	
Omfattende bistandsbehov	26 710	36,5	34	24,9	30,4	42,7	22,7	44,4	27,1	
Uopp-gitt bistandsbehov	5 496	2,5	2,5	2,5	4,2	5,5	3,1	3,1	2,2	

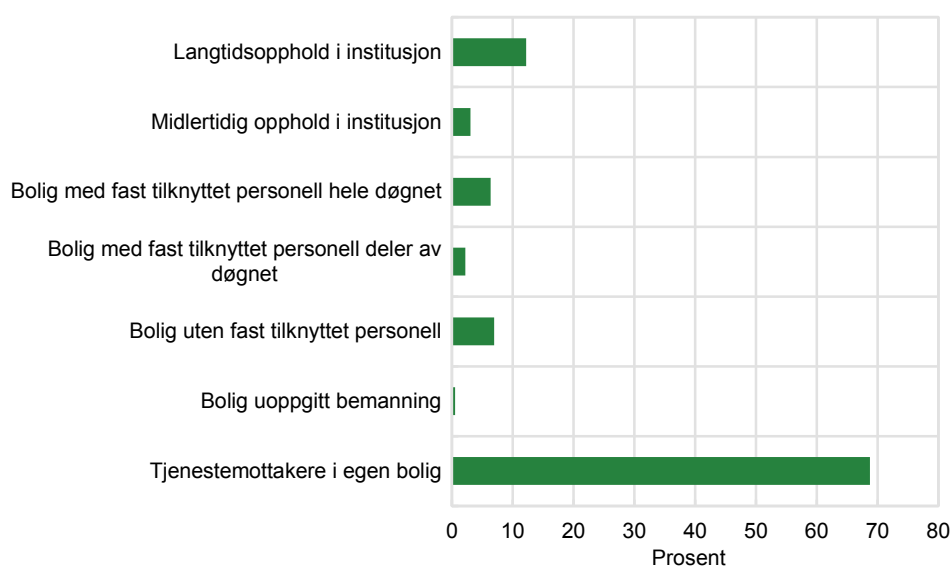
¹ Tallet er rettet
Kilde: IPLOS

De som ikke har tilgang på privat hjelp, får i gjennomsnitt tildelt litt flere timer per uke med helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand (10 timer per uke, mens gjennomsnittet er 9 timer). De som har mer enn 9 timer per uke i privat hjelp, får også mer kommunal hjelp enn dem som har mindre eller ingen privat hjelp. Dette kan ha sammenheng med at årsaken til at de får mye privat hjelp også medfører behov for utstrakt bistand fra det kommunale tjenesteapparatet. Mottakere med det mest omfattende bistandsbehovet får imidlertid mest hjelp fra de kommunale tjenestene dersom de ikke har tilgang på privat hjelp.

4.8. Tjenestemottakernes bosituasjon

Nær to av ti tjenestemottakere (18 prosent) bor i en institusjon eller en bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet. En av ti bor i en annen bolig som kommunen stiller til disposisjon, og noen av disse boligene har fast personell deler av døgnet. De aller fleste mottakere av helse- og omsorgstjenester, sju av ti, bor imidlertid i en vanlig bolig.

Figur 4.9 Tjenestemottakere, alle aldersgrupper, etter bosituasjon per 31.12.2015

Kilde: IPLOS

Tabell 4.7 Tjenestemottakerens bosituasjon etter bistandsbehov per 31.12. 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015	I alt	Bistandsbehov andel av totalen			
							Noe/av- gren- set	Middels til stort	Om- fatt- ende	Uopp- gitt
Tjenestemottakere i alt	268 778	271 503	271 412	¹ 272 357	275 200	100	37	34	23	6
Langtidsopphold i institusjon	34 214	34 012	33 968	33 882	33 547	100	1	16	83	0
Midlertidig opphold i institusjon	8 235	8 889	8 242	8 371	8 447	100	12	39	44	5
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	16 350	16 421	16 879	17 085	17 451	100	8	33	59	1
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	6 575	6 581	6 319	6 218	6 011	100	22	46	29	3
Bolig uten fast tilknyttet personell	18 644	19 344	19 532	19 116	19 094	100	41	39	13	6
Bolig uoppgitt bemanning	2 914	2 500	2 042	1 769	1 458	100	28	38	29	5
Tjenestemottakere i egen bolig	181 846	183 756	184 430	185 916	189 192	100	48	36	9	7

¹ Tallet er rettet
Kilde: IPLOS

Flertallet blant mottakerne med langtidsopphold i institusjon og i bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet har omfattende bistandsbehov. Hver fjerde mottaker med omfattende bistandsbehov bor i en vanlig bolig. Bistandsbehov er et mål for i hvilken grad en mottaker er selvhjulpel på de fleste områder (noe/avgrenset bistandsbehov) eller helt avhengig av hjelp på flere områder (omfattende bistandsbehov).

Antall beboere i boliger kan avvike noe fra tidligere publiserte tall på grunn av regelsett for gjensidig utelukkende tjenester.

Blant tjenestemottakere med langtidsopphold i institusjon er bare 1 prosent yngre enn 50 år, mens 76 prosent er 80 år eller eldre. Av dem som bor i bolig med fast tilknyttet personell, er hver tredje i alderen 18 til 49 år, omtrent like mange er mellom 50 og 79 år, og resten er 80 år og eldre. Langtidsopphold i institusjon er langt på vei en tjeneste for de eldste eldre, mens boliger med heldøgns omsorg i større grad tildeles mottakere under 80 år.

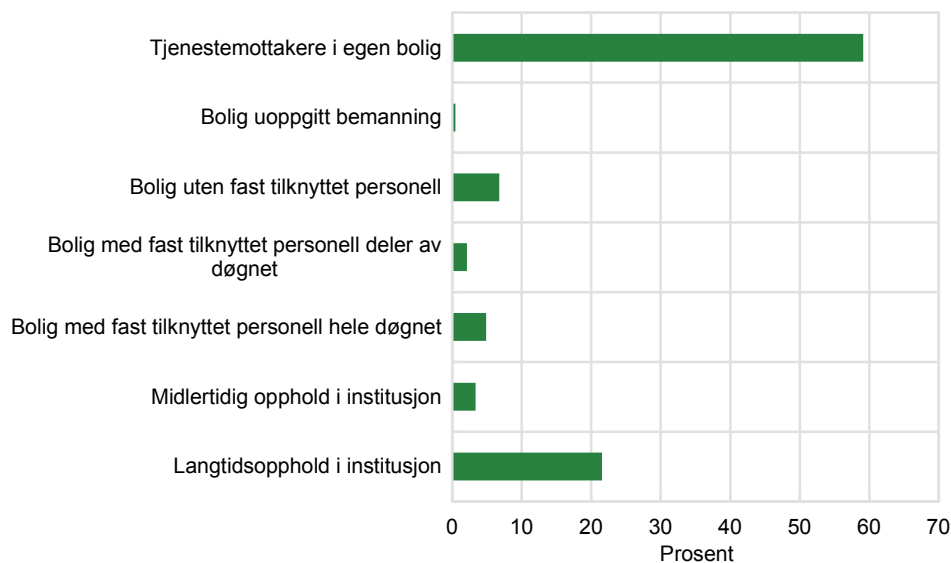
Tabell 4.8 Tjenestemottakerens bosituasjon etter alder per 31.12. 2009-2015 prosent

	Tjeneste- mottakere i alt	I alt	Alder			
			0-17 år	18-49 år	50-66 år	67-79 år
2009	266 409	100	6	18	13	18
2010	265 723	100	6	18	13	18
2011	268 778	100	6	18	13	17
2012	271 503	100	5	19	13	17
2013	271 412	100	5	19	13	18
2014	¹ 272 357	100	5	20	14	18
2015	275 200	100	5	20	14	18
2015						
Langtidsopphold i institusjon	33 547	100	0	1	5	18
Midlertidig opphold i institusjon	8 447	100	16	9	7	22
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	17 451	100	0	34	19	13
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	6 011	100	0	23	18	17
Bolig uten fast tilknyttet personell	19 094	100	0	19	18	21
Bolig uoppgitt bemanning	1 458	100	0	29	21	15
Tjenestemottakere i egen bolig	189 192	100	7	23	14	18

¹ Tallet er rettet
Kilde: IPLOS

Selv ikke blant tjenestemottakere over 80 år har flertallet bolig med omsorg hele døgnet. Det gjelder 30 prosent av mottakerne i denne aldersgruppen. I tillegg har 2 prosent et boligtilbud med personale deler av døgnet, mens flertallet, 59 prosent av tjenestemottakerne over 80 år, bor i en vanlig bolig.

Figur 4.10 Tjenestemottakere 80 år og over etter bosituasjon per 31.12. 2015

Kilde: IPLOS

4.9. Institusjonsbeboere innskrevet på langtidsopphold har stort behov for bistand

Knapt 40 prosent av alle mottakerne på institusjon har noe/avgrenset bistandsbehov, og vel 20 prosent har omfattende bistandsbehov. Det mangler opplysninger om bistandsbehov for 6 prosent av alle mottakerne.

Det er en klar sammenheng mellom type tjeneste mottakerne er tildelt og mottakernes bistandsbehov. Fire av fem mottakere av langtidsopphold i institusjon har omfattende bistandsbehov (83 prosent). Blant mottakere som kun har helsetjenester i hjemmet, praktisk bistand eller andre tjenester varierer andelen som har omfattende bistandsbehov fra 7 til 12 prosent. Mottakere av tidsbegrenset opphold i institusjon, og mottakere av både helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand, kommer i en mellomstilling. Henholdsvis 44 og 27 prosent i disse gruppene har omfattende bistandsbehov.

Tabell 4.9 Mottakere av helsetjenester i hjemmet, praktisk bistand og institusjonstjenester per 31.12. Etter bistandsbehov og type tjeneste. 2015

	Antall mottakere ved utgangen av året	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov	Prosent				
						I alt	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
Tjenestemottakere i alt	275 200	102 695	92 997	63 472	16 036	100	37	34	23	6
Andre tjenester til hjemmeboende	49 850	25 111	12 650	4 560	7 529	100	50	25	9	15
Bare helsetjenester i hjemmet	82 400	39 906	30 289	5 857	6 348	100	48	37	7	8
Bare praktisk bistand	37 663	22 297	9 593	4 466	1 307	100	59	25	12	3
Både tjenester i hjemmet og praktisk bistand	62 437	13 799	31 578	16 740	320	100	22	51	27	1
Langtidsopphold i institusjon	33 547	467	5 213	27 743	124	100	1	16	83	0
Tidsbegrenset opphold i institusjon	9 303	1 115	3 674	4 106	408	100	12	39	44	4

Kilde: IPLOS

4.10. Omfattende bistandsbehov og individuell plan

Individuell plan er en rettighet tjenestemottakere med behov for langvarige og koordinerte tjenester har, for å sikre et koordinert tjenestetilbud. For pasienter og brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester etter loven her, skal kommunen tilby koordinator.

Andelen med individuell plan økte noe i perioden 2009 til 2015. Ved utgangen av 2014, hadde 10 prosent av mottakerne av helsetjenester i hjemmet eller praktisk bistand en slik plan. Mens i 2015 har det gått litt tilbake, til 9 prosent. Andelen med individuell plan var høyest blant de med omfattende bistandsbehov (21 prosent) (23 prosent i 2015), og lavest blant dem med minst behov for bistand (4 prosent) (5 prosent i 2015). For 5 prosent av tjenestemottakerne er det ikke oppgitt om det er utarbeidet individuell plan.

Fra og med 2009 har kommunene registrert hvor mange som ikke har individuell plan fordi de ikke ønsker det, eller fordi det ikke er relevant, for eksempel fordi de bare har ett tiltak. I 2015 var det registrert at 2 prosent av mottakerne ikke ønsket individuell plan, og at individuell plan ikke var relevant for 19 prosent av mottakerne.

Mottakere under 67 år har individuell plan i større grad enn eldre mottakere i alderen 67 år og over. Mens 1 til 5 prosent av de eldre over 67 år har individuell plan, er det fra 10 til 39 prosent av mottakere under 67 år som er registrert med individuell plan, avhengig av bistandsbehov.

Tabell 4.10 Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12 som har individuell plan. Etter bistandsbehov og alder. 2009-2015

	Antall mottakere	I alt	Har individuell plan	Har ikke individuell plan	Ønsker ikke individuell plan	Ikke relevant	Uoppgitt
2009	174 477	100	8	69	1	5	17
2010	174 570	100	8	68	1	10	13
2011	¹ 177 094	100	8	68	1	13	10
2012	178 687	100	9	66	2	15	10
2013	179 859	100	9	65	2	17	7
2014	¹ 180 444	100	10	65	2	18	5
2015	182 500	100	9	64	2	19	6
2015							
Noe/avgrenset bistandsbehov	76 002	100	4	66	2	24	3
Middels til stort bistandsbehov	71 460	100	9	68	2	18	2
Omfattende bistandsbehov	27 063	100	21	63	3	12	2
Uoppgitt bistandsbehov	7 975	100	1	17	1	8	73
Under 67 år							
Noe/avgrenset bistandsbehov	30 239	100	10	67	4	16	3
Middels til stort bistandsbehov	27 642	100	21	63	5	8	2
Omfattende bistandsbehov	13 464	100	39	51	4	4	1
Uoppgitt bistandsbehov	4 882	100	2	16	1	6	75
67 år og eldre							
Noe/avgrenset bistandsbehov	45 763	100	1	66	1	30	3
Middels til stort bistandsbehov	43 818	100	1	71	1	24	2
Omfattende bistandsbehov	13 599	100	4	75	1	19	2
Uoppgitt bistandsbehov	3 093	100	0	18	0	11	71

¹ Tallet er rettet

ilde: IPLOS

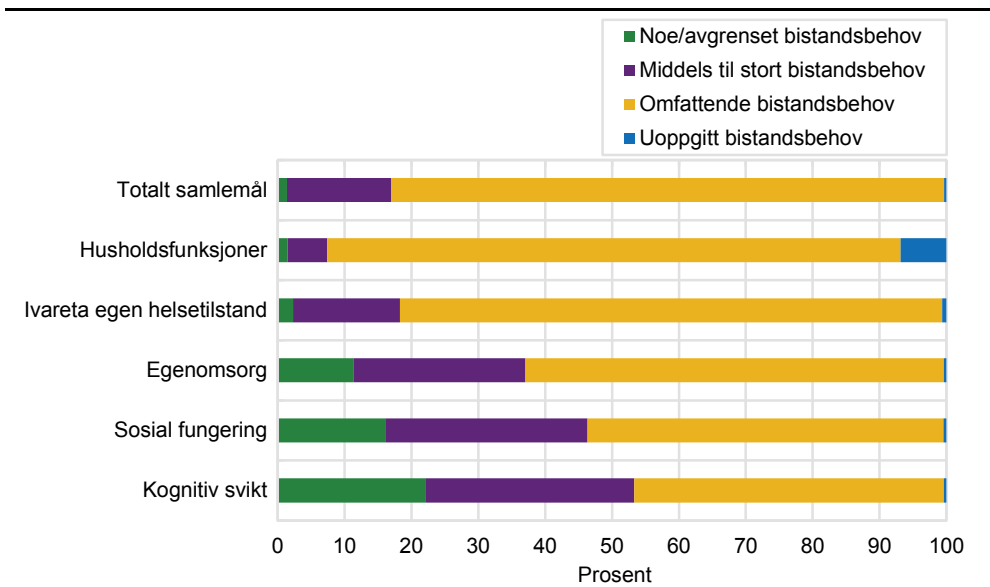
5. Institusjon

5.1. Fire av fem med langtidsopphold på institusjon har omfattende bistandsbehov

Omtrent 12 % av alle tjenestemottakerne per 31.12. mottar tjenesten langtidsopphold i institusjon. Blant dem som har langtidsopphold i institusjon har de fleste, fire av fem eller 83 prosent, omfattende behov for både husholdsfunksjoner og for å ivareta egen helse. Mer enn halvparten av disse mottakerne har omfattende behov for egenomsorg, sosialfungering og kognitiv svikt.

Andelen med omfattende bistandsbehov er økende i perioden fra 2009 til 2015, noe som kan tyde på at terskelen for å få institusjonsplass er blitt hevet.

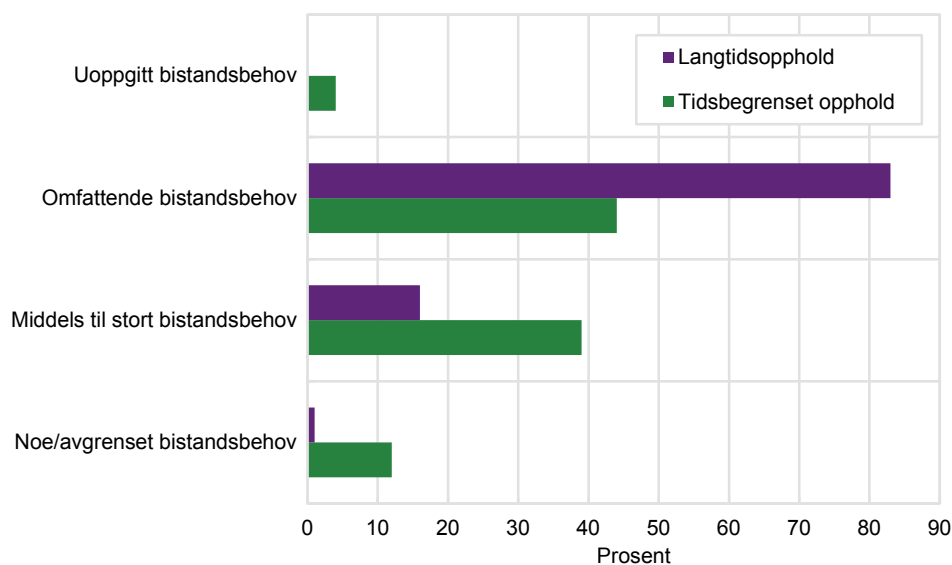
Figur 5.1 Mottakere av tjenesten langtidsopphold i institusjon etter delmål og behov per. 31.12. Andel 2015

Kilde: IPLOS

At fire av fem med langtidsopphold i institusjon har omfattende bistandsbehov gjelder nesten uansett alder. Unntaket er aldersgruppen 0-49 år der 65 prosent har omfattende bistandsbehov. Ellers kan det nevnes at 1,5 prosent av beboerne i langtidsopphold er under 50 år.

Tidsbegrenset opphold brukes i større utstrekning av yngre mottakere. Om lag hver fjerde mottaker av tidsbegrenset opphold i institusjon er under 50 år (23 prosent). Alt i alt har nær syv av ti av disse mottakerne omfattende bistandsbehov (68 prosent). Vel 30 prosent av mottakerne over pensjonsalderen har omfattende bistandsbehov. Mottakere av tidsbegrenset opphold i institusjon i alderen 50-66 år er i en mellomstilling; 39 prosent av disse oppgis å ha omfattende bistandsbehov. Andelen med omfattende bistandsbehov blant mottakere av tidsbegrenset opphold i institusjon har økt med 7 prosentpoeng fra 2009 (37 prosent) til 2015 (44 prosent).

Figur 5.2 Mottakere av institusjonstjenester per 31.12. Bistandsbehov. 2015

Kilde: IPLOS

5.2. Fire av ti institusjonsbeboere vurdert av lege, to av ti vurdert av tannhelsepersonell

Det ser ut til at flere beboere i langtidsopphold blir vurdert av lege. Andelen som har vært vurdert av lege i løpet av siste år har økt jevnt fra 2007 til 2015. Det kan ikke utelukkes at økningen har sammenheng med en mer fullstendig registrering i IPLOS. Andelen av beboere i langtidsinstitusjon som har vært vurdert av tannhelsepersonell, økte fra 17 til 34 prosent fra 2007 til 2015, mens andelen av beboere i langtidsinstitusjon som har vært vurdert av lege, økte fra 30 prosent i 2007 til 50 prosent i 2015.

Tabell 5.1 Andel av institusjonsbeboere innskrevet på langtidsopphold per 31.12 som er vurdert siste 12 måneder av lege og tannhelsepersonell. 2009-2015

	Antall institusjonsbeboere	Vurdert av	
		Lege	Tannhelsepersonell
		Prosent	
2009	34 802	35	23
2010	34 469	41	25
2011	¹ 34 214	38	22
2012	34 012	42	25
2013	33 968	41	24
2014	¹ 33 882	45	28
2015	33 547	50	34

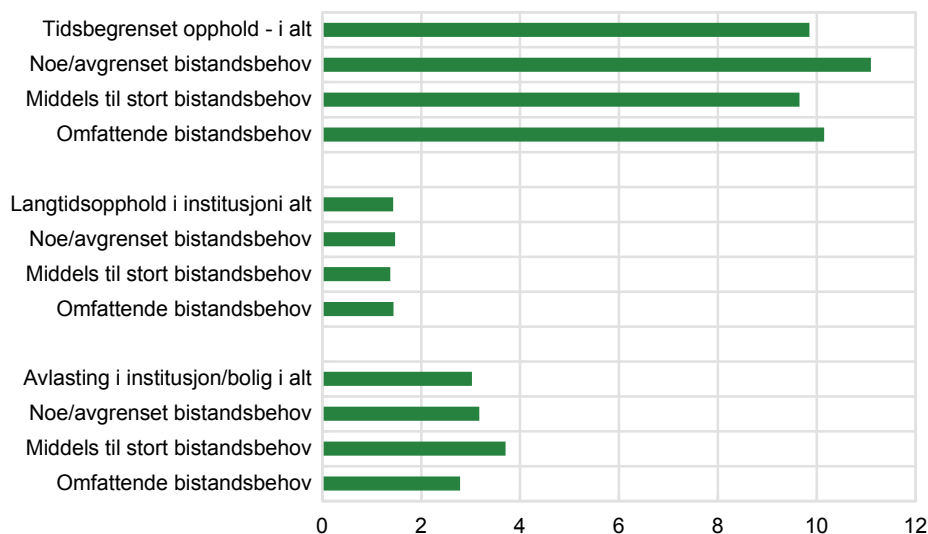
¹ Tallet er rettet

Kilde: IPLOS

5.3. Gjennomstrømming i institusjonene

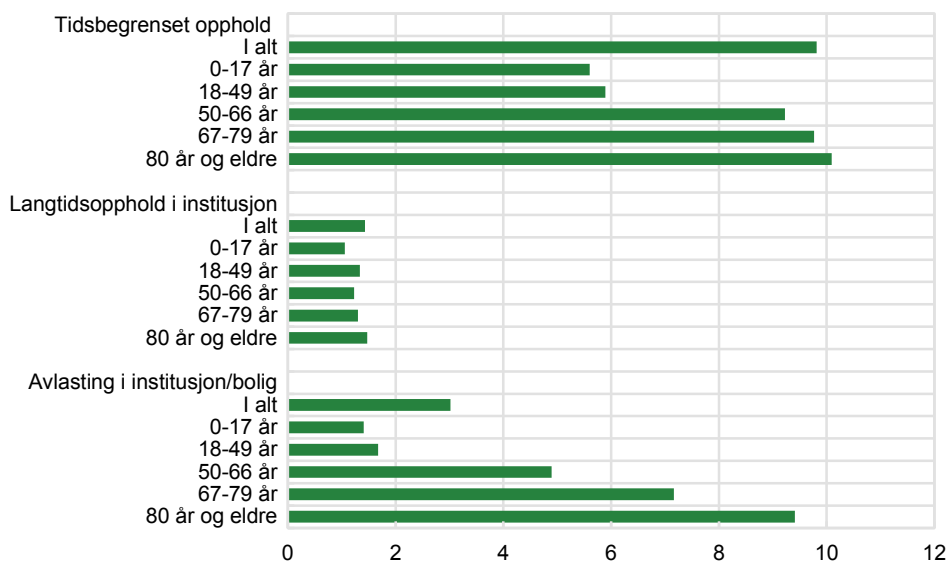
Det kan være formålstjenlig å analysere mottakere av tjenester både per 31. desember og i løpet av året. Mens førstnevnte gir informasjon om antall mottakere på ett tidspunkt, gir sistnevnte informasjon om antall mottakere gjennom hele året. *Gjennomstrømming av tjenestemottakere* beregnes for øvrig som antall tjenestemottakere i løpet av året delt på antall mottakere per 31.12, samme år.

Figur 5.3 Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter bistandsbehov. 2015. Gjennomstrømming

Kilde: IPLOS

Figur 5.4 Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter alder. 2015. Gjennomstrømming

Kilde: IPLOS

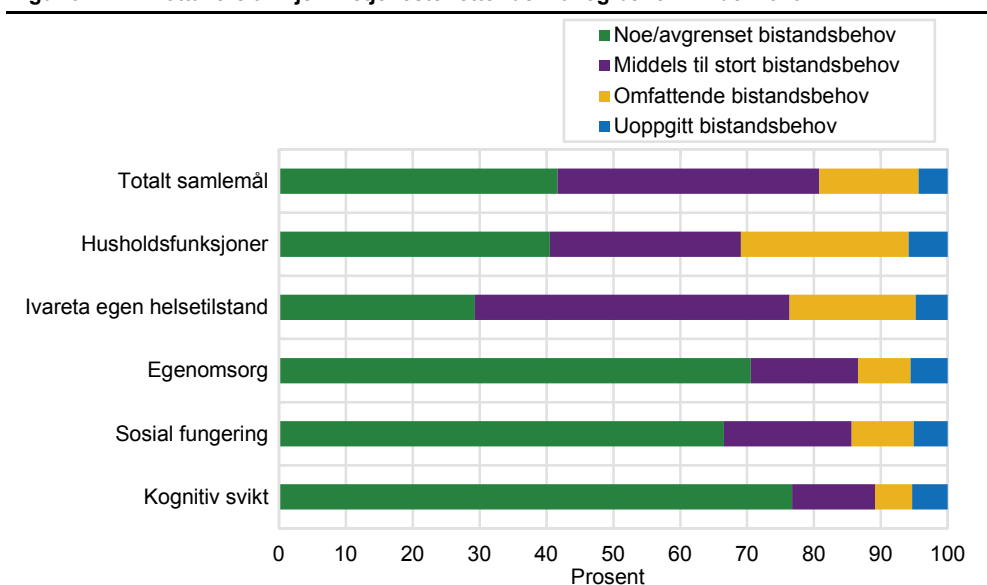
Gjennomstrømmingen i tidsbegrenset institusjonsopphold er større jo eldre mottakerne er når den yngste gruppen (0-17 år) blir holdt utenfor. Blant mottakere av avlastning i institusjon er det en entydig sammenheng mellom alder og gjennomstrømming; gjennomstrømmingen er større jo eldre mottakerne er. Gjennomstrømmingen blant mottakere med langtidsopphold viser svak sammenheng med alder, den ligger på 0,7 til 1,5, og er størst for de eldste.

6. Hjemmeboende

6.1. Mottakere av praktisk bistand og helsetjenester i hjemmet

De fleste mottakere av hjemmetjenester har noe/avgrenset behov for bistand med egenomsorg, sosial fungering og kognitiv svikt. Behovet for bistand med å ivareta egen helse vurderes derimot som middels til stort for nesten halvparten av disse tjenestemottakerne og som omfattende for 19 prosent av brukerne av hjemmetjenester. Selv om det er flere som havner i den letteste kategorien for vurdering av bistandsbehov for husholdsfunksjoner, har fremdeles 1 av 4 omfattende bistandsbehov og 1 av 3 middels til stort bistandsbehov.

Figur 6.1 Mottakere av hjemmetjenester etter delmål og behov. Andel 2015

Kilde: IPLOS

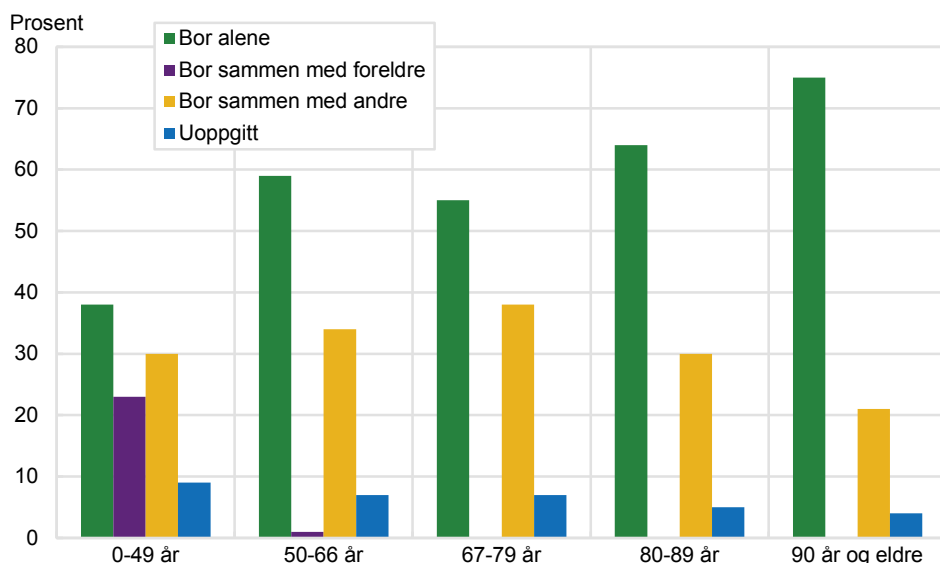
6.2. Halvparten av hjemmeboende mottakere av helse- og omsorgstjenester bor alene

Fra og med 2009 er det i registreringen i IPLOS mulig å spesifisere om mottakeren bor sammen med foreldre. I 2015 bodde 7 prosent av alle hjemmeboende mottakere sammen med foreldre, og blant mottakerne under 50 år var det 23 prosent som bodde sammen med foreldre. Om lag halvparten av alle hjemmeboende mottakere (55 prosent) bor alene, og denne andelen har økt litt siden 2009 (3 prosentpoeng). Registreringen av husstand i IPLOS er ellers blitt mer fullstendig, i det andelen med uoppgitt husstand har gått ned fra 15 prosent i 2009 til 7 prosent i 2015.

Blant de hjemmeboende tjenestemottakerne er andelen unge mottakere noe større enn for tjenestemottakere i alt; en av fire hjemmeboende er under 50 år (29 prosent).

Om lag en av tre av alle hjemmeboende mottakere (31 prosent) bor sammen med andre eller enn foreldre. Blant de hjemmeboende under 50 år er det 23 prosent som bor sammen med foreldre, mens 30 prosent bor sammen med andre. Det er flere som bor alene jo eldre aldersgruppe man tilhører. Bare 21 prosent av mottakerne over 90 år bor sammen med noen.

Figur 6.2 Mottakere av helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende per 31.12. Alder og husstand. 2015

Kilde: IPLOS

6.3. Trygghetsalarm til de eldre, omsorgslønn og avlastning til de yngste

Andelen av de hjemmeboende mottakerne som mottar trygghetsalarm, omsorgslønn og avlastning er omtrent uendret i perioden 2009 til 2015. Hver tredje hjemmeboende tjenestemottaker har trygghetsalarm. Jo eldre mottakeren er, jo større andel er det som har trygghetsalarm. Få yngre mottakere har denne tjenesten, men blant tjenestemottakerne i alderen 80 år og eldre er det 56-70 prosent som har trygghetsalarm.

Tabell 6.1 Hjemmeboende tjenestemottakere som mottar trygghetsalarm, omsorgslønn, avlastning eller rehabilitering utenfor institusjon per 31.12. Alder. 2009-2015

	Antall hjemmeboende tjenestemottakere	Trygghetsalarm	Avlastning utenfor institusjon	Omsorgslønn	Rehabilitering utenfor institusjon
2009	229 004	32	4	4	7
2010	229 093	32	4	4	6
2011	¹ 232 374	32	3	4	6
2012	234 990	31	3	4	6
2013	235 189	31	3	4	5
2014	¹ 236 367	31	3	4	5
2015	239 491	31	3	4	6
2015					
Under 18 år	14 154	0	41	29	14
18-49 år	54 871	2	3	6	7
50-66 år	36 051	12	0	3	6
67-79 år	43 640	32	0	2	6
80-89 år	64 686	56	0	1	4
90 år og eldre	26 088	70	0	1	4

¹ Tallet er rettet

Kilde: IPLOS

Tabell 6.2 Hjemmeboende tjenestemottakere som mottar trygghetsalarm, omsorgslønn, avlastning eller rehabilitering utenfor institusjon per 31.12. Bistandsbehov. 2015. Prosent

	Antall hjemmeboende tjeneste- mottakere	Trygghets- alarm	Avlastning utenfor institusjon	Omsorgs- lønn	Rehabilitering utenfor institusjon
2015	239 491	31	3	4	6
Noe/avgrenset bistandsbehov	101 731	32	1	1	4
Middels til stort bistandsbehov	86 694	36	4	5	5
Omfattende bistandsbehov	35 346	24	8	12	7
Uoppgitt bistandsbehov	15 720	15	3	2	17

Kilde: IPLOS

Avlastning utenfor institusjon og omsorgslønn er først og fremst en tjeneste for de yngste mottakerne og deres pårørende. Av mottakerne under 18 år er det vel 40 prosent som har avlastning utenfor institusjon, og nær 30 prosent som har pårørende som mottar omsorgslønn for å bistå de unge. Blant mottakere over 18 år er det svært få som mottar slike tjenester. Også habilitering og rehabilitering utenfor institusjon blir mer brukt av unge under 18 år enn av eldre aldersgrupper, men forskjellen er ikke så stor som for de andre tjenestetypene.

6.4. Fire av ti unge mottakere under 18 år har støttekontakt

Andelen som har mottatt støttekontakt er omtrent uendret i perioden 2009 til 2015. Støttekontakt er et tilbud som oftest brukes overfor barn og unge, og mer enn fire av ti mottakere under 18 år har støttekontakt. Også i aldersgruppen 18-49 år har en av fire mottakere støttekontakt, og nesten en av fem mottakere i alderen 50-66 år har dette tilbudet. Støttekontakt brukes i liten grad overfor mottakere som har passert pensjonsalderen.

Tabell 6.3 Hjemmeboende tjenestemottakere med støttekontakt, per 31.12. Alder. Bistandsbehov 2015

	Antall hjemme- boende mottakere	Antall med støtte- kontakt	Bistandsbehov			
			Noe/av- grenset bistands- behov	Middels til stort bistands- behov	Omfattende bistands- behov	Uoppgitt bistands- behov
2009	229 004	28 154	26	39	25	11
2010	229 093	28 955	26	41	26	7
2011	¹ 232 374	29 453	25	42	27	6
2012	234 990	29 977	25	44	27	5
2013	235 189	30 568	25	44	27	4
2014	¹ 236 367	31 055	25	44	27	4
2015	239 491	31 118	25	45	27	3
2015						
Under 18 år	14 154	6 077	26	42	24	8
18-49 år	54 871	12 365	24	47	26	3
50-66 år	36 051	6 650	25	42	31	1
67-79 år	43 640	3 644	21	44	34	1
80-89 år	64 686	1 805	26	47	26	1
90 år og eldre	26 088	577	26	49	24	1

¹ Tallet er rettet

Kilde: IPLOS

Støttekontakt gis for å hjelpe den enkelte til en meningsfull fritid og samvær med andre. Andelen av hjemmeboende som får støttekontakt har ligget nær uendret på om lag 13 prosent i perioden 2009 – 2015. Det har vært en liten økning i bistandsbehovet i perioden. I alle aldersgrupper er det de med middels til stort bistandsbehov som utgjør hovedgruppen, noe som utgjør nær halvparten av mottakerne innenfor aldersgruppen.

Tabell 6.4 Hjemmeboende tjenestemottakere med dagsenter, per 31.12. Alder. Bistandsbehov 2015

	Antall hjemmeboende mottakere	Antall med dagsenter	Bistandsbehov			
			Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
2009	229 004	18 626	28	37	29	6
2010	229 093	18 871	27	39	31	4
2011	¹ 232 374	19 689	26	39	31	3
2012	234 990	19 978	25	39	33	3
2013	235 189	21 099	24	40	34	2
2014	¹ 236 367	21 140	24	40	34	2
2015	239 491	21 875	23	40	35	2
2015						
Under 18 år	14 154	84	10	30	56	5
18-49 år	54 871	5 836	14	28	56	2
50-66 år	36 051	3 478	23	31	43	3
67-79 år	43 640	3 411	21	45	31	3
80-89 år	64 686	6 294	28	50	20	2
90 år og eldre	26 088	2 772	31	51	17	1

¹ Tallet er rettet
Kilde: IPLOS

Dagsenter er et tilbud om aktivisering og sosialt fellesskap, som ikke er lovpålagt for kommunene. Tilbudet gis til flest i aldersgruppene 18-49 år og 80-89 år, men gis nesten ikke til noen under 18 år. Blant de under 66 år er det omfattende bistandsbehov som dominerer, mens middels til stort bistandsbehov dominerer i aldersgruppene 67 år og over.

Tabell 6.5 Hjemmeboende tjenestemottakere med dagopphold, per 31.12. Alder. Bistandsbehov 2015

	Antall hjemmeboende mottakere	Antall med dagopphold	Bistandsbehov			
			Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
2009	229 004	4 446	28	46	17	9
2010	229 093	4 465	30	49	18	3
2011	¹ 232 374	4 220	28	49	20	3
2012	234 990	4 530	28	49	20	2
2013	235 189	3 845	29	51	18	2
2014	¹ 236 367	3 643	28	51	19	2
2015	239 491	3 462	27	51	19	3
2015						
Under 18 år	14 154	14	.	36	64	.
18-49 år	54 871	44	9	32	48	11
50-66 år	36 051	167	22	44	31	4
67-79 år	43 640	805	21	50	25	4
80-89 år	64 686	1 686	30	52	16	3
90 år og eldre	26 088	746	30	55	15	0

¹ Tallet er rettet
Kilde: IPLOS

Dagopphold i institusjon er et tilbud som når under 2 prosent av de hjemmeboende tjenestemottakerne. Også her er det blant de under 66 år hvor det er omfattende bistandsbehov som dominerer, mens middels til stort bistandsbehov dominerer i aldersgruppene 67 år og over.

6.5. Få har brukerstyrt personlig assistent (BPA)

Brukerstyrt personlig assistent (BPA) er et tilbud for de få. I alt er det 1 prosent av alle mottakere av helse- og omsorgstjenester som har BPA. 2 prosent av unge

mottakere under 18 år har BPA, og 3 prosent i aldersgruppene mellom 18 og 66 år. Nesten ingen mottakere over 67 år har BPA.

Heller ikke for BPA har det vært noen større endring i *andel* som mottar tjenesten i perioden fra 2009 til 2015, andelen har økt fra 1 til 1,2 prosent. Likevel er det i 2015 606 flere enn i 2009 som mottar denne tjenesten, noe som tilsvarer en økning på 24 prosent. Det kan se ut som veksten har flatet ut, siden det bare var en liten økning i antall BPA-mottakere i perioden fra 2011 til 2015.

Tabell 6.6 Hjemmeboende tjenestemottakere med BPA per 31.12. Alder. 2015

	Alle hjemmeboende mottakere	Praktisk bistand i form av brukerstyrt personlig assistent (BPA)	Andel med BPA
2009	229 004	2 540	1
2010	229 093	2 670	1
2011	¹ 232 374	2 905	1
2012	234 990	2 890	1
2013	235 189	2 888	1
2014	¹ 236 367	3 014	1
2015	239 491	3 146	1
2015			
Under 18 år	14 154	275	2
18-49 år	54 871	1 467	3
50-66 år	36 051	1 037	3
67-79 år	43 640	337	1
80-89 år	64 686	28	0
90 år og eldre	26 088	2	0

¹ Tallet er rettet

Kilde: IPLOS

6.6. Timer tildelt for alle tjenestetyper

Tabell 6.7 viser tildelte timer per uke til hver enkelt type tjeneste for seg. De som får flest timer hjelp per uke er dem som har avlastning i institusjon eller bolig. Dernest følger mottakere med personlig assistent, praktisk bistand i form av opplæring i daglige gjøremål og de som har avlastning utenfor institusjon.

Det gjennomsnittlige timetallet er stort sett det samme i 2015 som i 2009 for de fleste tjenestetypene. For de fleste typer tjenester der det kan fattes vedtak om tildeling av timer, er slike vedtak faktisk gjort for 90 prosent eller flere av mottakerne. Men for mottakerne av avlastning i institusjon/bolig er det bare fattet vedtak for 60 prosent. Blant mottakerne av dagsenter/dagtilbud og dagopphold i institusjon er det bare fattet vedtak om tildeling av timer for 93 prosent av mottakerne.

Tabell 6.7 Fordeling av tjenestemottakere per 31.12 etter tildelte timer 2015. Prosent

	I alt	Under 2 timer i uken	2 til 5 timer i uken	5 til 10 timer i uken	10-15 timer i uken	15-35,4 timer i uken	Tilsvarende 1 årsverk eller mer
Praktisk bistand: daglige gjøremål	100	78	11	4	2	2	3
Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål	100	30	17	10	7	14	22
Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent	100	1	3	14	15	34	33
Dagsenter	100	2	8	30	23	36	1
Helsetjenester i hjemmet	100	55	23	12	4	4	2
Avlastning - utenfor institusjon	100	2	13	26	29	21	9
Støttekontakt	100	5	80	14	1	0	0
Omsorgslønn	100	1	18	40	20	19	2
Avlastning - i institusjon	100	3	3	6	9	27	53
Dagopphold	100	1	4	39	31	24	2
Nattopphold i institusjon	100	0	0	0	17	17	67

Kilde: IPLOS

Av dem som får vanlig praktisk bistand (hjemmehjelp) mottar de fleste, nær 80 prosent, under to timer hjelp per uke, og svært få mottar mer enn femten timer per uke. Også blant mottakerne av helsetjenester i hjemmet er det mer enn halvparten som får hjelp under to timer per uke.

I den motsatte enden av skalaen er de som mottar personlig assistanse og avlastning i institusjon eller bolig. Bare 1 prosent av dem som har BPA får hjelp mindre enn to timer per uke, og 67 prosent får hjelp femten timer eller mer per uke. Blant dem som mottar avlastning i institusjon eller bolig får 3 prosent hjelp mindre enn to timer per uke, mens hele 80 prosent får hjelp mer enn femten timer per uke.

Tabell 6.8 Andel tjenestemottakere per 31.12 med 10 tildelte timer eller mer for de tjenester hvor timetallet skal registreres 2010-2015. Prosent

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Praktisk bistand: daglige gjøremål	5	5	5	6	6	7	7
Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål	44	43	43	42	42	44	43
Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent	81	81	80	80	80	80	82
Dagsenter	62	60	58	58	58	60	60
Helsetjenester i hjemmet	11	10	10	10	10	10	10
Avlastning - utenfor institusjon	62	60	59	59	59	59	59
Støttekontakt	3	3	2	2	2	2	2
Omsorgslønn	42	42	41	41	41	41	41
Avlastning - i institusjon	90	92	89	89	90	89	88
Dagopphold	57	56	55	56	55	56	57
Nattopphold i institusjon	21	..	27	40	38	50	100

Kilde: IPLOS

Tabell 6.8 viser hvor stor andel av mottakerne av ulike tjenester som er tildelt ti timer per uke eller mer i perioden fra 2009 til 2015. Det har vært små eller ingen endringer i andelene som får så mange timer per uke i de foregående seks årene når vi ser bort fra nattopphold i institusjon.

6.7. Flere med omfattende bistandsbehov blant dem under 67 år

Blant mottakerne av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand er en av fire mottakere under 50 år (25 prosent). Svært få, 1 prosent, er under 18 år. Hovedtyngden av dem som får helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand (58 prosent) er over pensjonsalderen.

Heller ikke blant mottakerne av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand har det vært særlig endring i fordelingen etter bistandsbehov i årene fra 2009 til 2015. Det kan se ut til at det også i denne mottakergruppen blir relativt færre med avgrenset bistandsbehov, men endringene er som nevnt små.

Andelen som har omfattende bistandsbehov er klart større blant yngre mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand enn blant eldre. Dersom en holder gruppen med uoppgitt bistandsbehov utenfor blir forskjellene enda større. Dette har sammenheng med at eldre med omfattende bistandsbehov ofte får langtidsopphold i institusjon. Samtidig er det et mål å unngå langtidsplass i institusjon for yngre mottakere, og spesielt gjelder dette dem som er under 50 år. Andel med uoppgitt bistandsbehov har for øvrig gått ned sammenlignet med tidligere år.

Tabell 6.9 Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12., etter alder og bistandsbehov. 2009-2015. Prosent

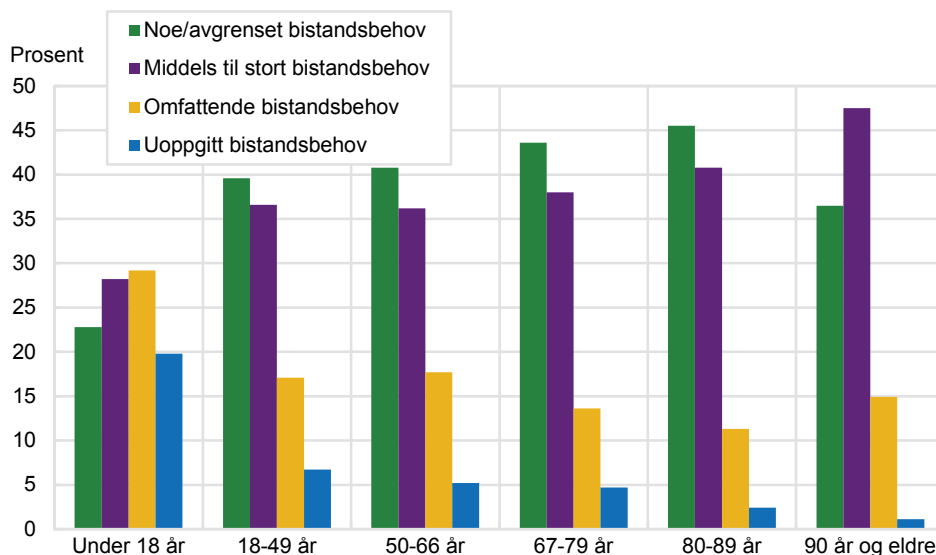
	Antall mottakere	i alt	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
	Prosent					
2009	174 477	100	46	33	12	9
2010	174 570	100	45	36	13	6
2011	¹ 177 094	100	44	37	14	6
2012	178 687	100	44	38	14	5
2013	179 859	100	43	39	14	4
2014	¹ 180 444	100	42	39	15	4
2015	182 500	100	42	39	15	4
2015						
Under 18 år	1 850	100	23	28	29	20
18-49 år	43 901	100	40	37	17	7
50-66 år	30 476	100	41	36	18	5
67-79 år	34 952	100	44	38	14	5
80-89 år	50 075	100	46	41	11	2
90 år og eldre	21 246	100	37	48	15	1

¹ Tallet er endret

Kilde: IPLOS

6.8. Yngre og aleneboende mottakere får flere timer hjelp per uke fordi de trenger mer

Bistandsbehovet er større blant yngre enn eldre mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand. Det skyldes, som nevnt ovenfor, at mange av de eldre med omfattende bistandsbehov får hjelp i form av langtidsplass i institusjon. At de yngre mottakerne får tildelt flest timer per uke med hjelp, henger dessuten sammen med at de gjennomgående har størst bistandsbehov.

Figur 6.3 Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12 Alder og bistandsbehov. 2015

Kilde: IPLOS

I gjennomsnitt får hver mottaker hjelp om lag 9 timer per uke. Gjennomsnittstiden per mottaker har økt litt i perioden, fra 7,5 timer per uke i 2009 til 8,9 timer per uke i 2015. Det er de med mest omfattende behov som har fått økt antall timer per uke, mens mottakere med avgrenset eller middels bistandsbehov har fått litt lavere timer i antall per uke. De med noe/avgrenset bistandsbehov får omkring 2 timer per uke, nesten uavhengig av alder. Unntaket er de yngste mottakerne, som tildeles vel 5 timer per uke. Mottakere med middels til stort bistandsbehov får rundt 5 timer per

uke hvis de er over 67 år, og 7-11 timer per uke hvis de er under 67 år, med flest timer til dem som er under 18 år. Blant mottakere med omfattende bistandsbehov er det de i aldersgruppen 18-49 år som tildeles mest ressurser, med om lag 66 timer/uken i gjennomsnitt.

Mottakere i aldersgruppene 0-17 år og 50-66 år med omfattende bistandsbehov får henholdsvis 37 og 45 timer per uke, mens de over 67 år får fra i overkant av 13 timer per uke (aldersgruppen 80-89 år) til om lag 20 timer per uke (aldersgruppen 67-79 år).

Tabell 6.10 Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og husstand. 2009-2015

	Antall mottakere med oppgitt timer/uken	Gjennomsnittlig antall timer				Uppgitt
		I alt	Bor alene	Bor sammen med foreldre	Bor sammen med andre	
2009	163 394	7,5	8,7	9,6	5,7	6,2
2010	165 374	7,8	9	8,9	5,9	5,2
2011	¹ 169 811	7,9	9,1	9,6	6	4,2
2012	172 065	8,1	9,4	10,4	6,1	4,6
2013	173 459	8,4	9,7	11,4	6,4	3
2014	¹ 173 739	8,7	10	12,5	6,5	2,8
2015	176 207	8,9	10,3	13	6,5	4,1
2015						
Under 67 år	72 424	14,7	18,7	13,1	9,4	5,1
67 år og eldre	103 783	4,8	5,1	5,3	4,5	3

¹ Tallet er endret
Kilde: IPLOS

Både de som bor alene og de som bor sammen med andre får gjennomsnittlig litt flere timer per uke i 2015 sammenliknet med tilsvarende tall fra 2009. De som bor alene får noe mer hjelp enn dem som bor sammen med andre, henholdsvis 10 og 7 timer per uke i gjennomsnitt. De som bor sammen med foreldre får 13 timer per uke. Dette gjelder særlig de som er under 67 år. De som er under 67 år og bor alene får i gjennomsnitt om lag 19 timer per uke, mens de som bor sammen med andre får om lag 10 timer per uke. For mottakere over 67 år er det liten forskjell mellom de som bor alene og de som bor sammen med andre.

Tabell 6.11 Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12, etter alder og timerressurser. 2009-2015. Prosent

	Antall mottakere	I alt	Under					15-35,4 timer i uken	Brukere som mottar bistand tilsvarende ett årsverk eller mer
			2 timer i uken	2 til 5 timer i uken	5 til 10 timer i uken	10-15 timer i uken	15-35,4 timer i uken		
2009	163 394	100	52	21	12	5	6	5	
2010	165 374	100	52	21	12	5	6	5	
2011	¹ 169 811	100	52	21	12	5	6	5	
2012	172 065	100	52	21	12	5	6	5	
2013	173 459	100	51	21	12	5	6	5	
2014	¹ 173 739	100	52	20	12	5	6	6	
2015	176 207	100	52	20	11	5	6	6	
2015									
0-49 år	43 122	100	55	14	6	4	8	14	
50-66 år	29 302	100	53	17	9	4	8	10	
67-79 år	33 714	100	54	21	12	5	5	3	
80-89 år	49 085	100	52	24	14	5	4	1	
90 år og eldre	20 984	100	41	26	19	7	6	1	

¹ Tallet er endret
Kilde: IPLOS

Fordeling av tjenestemottakere etter timer per uke med hjelp er omtrent uendret de siste seks årene. I alle aldersgrupper, med unntak av de som er 90 år eller eldre, får over halvparten av mottakerne mindre enn to timer hjelp per uke.

I alt er det 83 prosent av mottakerne av hjemmehjelp og praktisk bistand som får under 10 timer per uke. Blant mottakere under 50 år er det 75 prosent som får mindre enn 10 timer per uke. Mens omkring 10-14 prosent av mottakerne over 67 år får hjelp 10 timer per uke eller mer, gjelder dette om lag 22 prosent av mottakerne i alderen 50-66 år, og 26 prosent av mottakerne som er under 50 år.

6.9. En av tre er vurdert av lege, og en av ti er vurdert av tannhelsepersonell siste år

Lov om tannhelsetjenesten fastsetter at den offentlige tannhelsetjenesten skal gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til grupper av eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og helsetjenester i hjemmet. Samtidig er det viktig at personer som mottar pleie og omsorgstjenester har nødvendig tilsyn av lege for å sikre at pasientene får riktig medisinsk oppfølging. Med bakgrunn i dette er det i IPLOS spørsmål om mottakere er vurdert av lege og/eller tannhelsepersonell i løpet av de 12 siste månedene. Det er viktig å merke seg at IPLOS ikke registrerer bruk av tjenester i privat regi.

Tabell 6.12 Mottakere av helsetjenester i hjemmet/praktisk bistand og langtidsopphold i institusjon per 31.12 som er vurdert siste 12 måneder av lege og tannhelsepersonell. 2015. Prosent

	Antall mottakere	Vurdert av	
		Lege	Tannhelse- personell
2009	209 279	21	11
2010	209 039	24	11
2011	211 308	23	9
2012	212 699	25	10
2013	213 827	25	10
2014	¹ 214 326	27	11
2015	216 047	30	13

¹ Tallet er endret
Kilde: IPLOS

Basert på opplysninger fra kommunene er det en relativt liten andel av mottakere av tjenester registrert i IPLOS som vurdert av lege eller tannhelsepersonell. Nesten tre ganger så mange er registrert vurdert av lege som av tannhelsepersonell. Før 2009 skulle det registres dag, måned og år for vurderingene, mens det fra og med 2009 er bare måned og år som kreves registrert. Dette har trolig gjort det enklere for kommunene å ajourføre registreringene.

Det er typisk for disse tjenestene (kontakt med lege eller tannhelsepersonell) at de ofte er del av privat virksomhet, og at kontakt skjer på mottakers eget initiativ uten at tjenestene informeres særskilt om dette. Derfor er nok andelen mottakere som har vært hos lege eller tannhelsepersonell betydelig større enn det resultatene her skulle tilsi.

Vedlegg A: Beregning av bistandsnivåene i tabellene (samlemål/delmål)

I flere av tabellene i rapporten er tjenestemottakerne fordelt etter de tre bistandsnivåene:

”Noe/avgrenset bistandsbehov”, ”middels til stort bistandsbehov” og ”omfattende bistandsbehov”. Det er IPLOS-samlemål som er grunnlaget for denne inndelingen. I 2010 ble det gjort mindre justeringer av samlemålet etter at det er blitt kvalitetssikret av en arbeidsgruppe nedsatt av Helsedirektoratet. Endringene er dokumentert i rapporten «Anbefaling fra arbeidsgruppe revidering av IPLOS samlemål»³. Justeringene har tilbakevirkende kraft for tidsserier.

Samlemålet er basert på de 17 bistandsvariablene i IPLOS som er ulike mål på tjenestemottakernes behov for personbistand tilknyttet til ulike aktiviteter i dagliglivet. Samlemålet representerer totalt bistandsbehov og kan dekomponeres i fem delmål. For å kunne lage håndterbare fremstillinger av sammenheng mellom mottakeres bistandsbehov og tjenestemottak, sammenfatter samlemålet/delmålene resultatene fra 15 av disse aktivitetene. Samlemålet/delmålene skal ikke benyttes til å beskrive enkeltpersoner da resultatet blir misvisende. IPLOS er et minstedatasett og dekker ikke alle forhold som har betydning for bistandsbehovet. Ved å standardisere de 17 bistandsvariablene med skårverdier, kan de brukes til statistiske formål og vise bistandsbehovet for grupper av tjenestemottakere (dvs. statistisk robuste grupper). Samlemålet/delmålene benyttes for å framstille bistandsbehovet til tjenestemottakerne i et fugleperspektiv og er ikke et millimetermål.

Det understrekes at selv om tjenestemottakere kommer i den ”letteste” kategorien, kan noen ha store behov tilknyttet enkeltområder/variabler. Det er årsaken til at benevnelsen ”avgrenset bistandsbehov” inngår i kategorinavnet. Det behøver derfor ikke å være unormalt eller feil at mottakere registrert med ”noe/avgrenset bistandsbehov” mottar omfattende timebistand fra hjemmetjenesten eller har opphold i institusjon.

I beregningen av samlemål betyr de høyeste skårene på delmålene mer for hvilket bistandsnivå man plasseres i enn lavere skår. For å komme i den ”tyngste” kategorien er det nok at tjenestemottakere har omfattende behov i ett av delmålene og middels til stort bistandsbehov for bistand i de andre fire delmålene for at totalt bistandsbehov blir regnet som omfattende.

Nedenfor er det redegjort for algoritmen for samlemålet/delmålene. En utfordring ved å omgjøre bistandsvariablene til et samlemål/delmål, er at de ikke er lineære variabler. Dette problemet er omgått ved å håndtere verdiene på variablene som ordinale nivåer. Med ordinalnivå menes at skårverdiene kan rangeres i forhold til hverandre, men tallene sier ingenting om avstanden mellom de enkelte skårverdiene. Algoritmen som benyttes for å beregne samlemålet/delmålene, beregner et gjennomsnitt av disse variablene. Fordi dette er variabler som er inndelt i ordinale nivåer, skal ikke gjennomsnittet tolkes som et vanlig aritmetisk gjennomsnitt⁴.

³Anbefalt lesning for de som ønsker å sette seg videre inn i samlemålet:

Helsedirektoratet (2010): Anbefaling fra arbeidsgruppe revidering av IPLOS samlemål (Helsedirektoratrapport IS-1831)

http://www.helsedirektoratet.no/vp/multimedia/archive/00294/Anbefaling_fra_arbe_294669a.pdf

Algoritmen for beregning av samlemålet:*Trinn 1. Bistandsvariablene i IPLOS deles inn i 5 grupper av variabler*

Bistandsvariablene i IPLOS deles inn i 5 grupper. Bare 15 av bistandsvariablene inngår direkte i gruppene. 2 bistandsvariablene er holdt utenfor fordi de ikke hadde tilstrekkelig signifikans i faktoranalysene som var grunnlaget for grupperingene. Variablene som er holdt utenfor de 5 gruppene er ”syn” og ”hørsel”.

Variabelsammensetningen i og betegnelsen på gruppene vises i tabellen under:

Sosial fungering	Kognitiv svikt	Ivareta egen helsetilstand
1. Sosial deltakelse	4. Hukommelse	6. Ivareta egen helse
2. Beslutninger i dagliglivet	5. Kommunikasjon	
3. Styre atferd		
Husholdsfunksjoner	Egenomsorg	
7. Skaffe seg varer og tjenester	10. Personlig hygiene	
8. Alminnelig husarbeid	11. På- og avkledning	
9. Lage mat	12. Spise	
	13. Toalett	
	14. Bevege seg innendørs	
	15. Bevege seg utendørs	

Trinn 2. Beregning av gjennomsnittsverdier for de 5 variabelgruppene, delmålene
Hver bistandsvariabel har en skår fra 1 til 5 (kun heltall). For hvert individ beregnes en uvektet gjennomsnittsskår for variablene i hver av de 5 variabelgruppene.

Trinn 3. Omdanning til bistandsnivåer for hver av de 5 variabelgruppene
Det gjøres så en omdanning av gjennomsnittsverdiene for hver av de 5 variabelgruppene ved følgende prosedyre (fortsett på individnivå):

Gjennomsnittsverdier

- mindre eller lik 2,0 tilordnes verdien 1,5 (defineres som lite/ avgrenset bistandsbehov)
- større enn 2,0 og mindre eller lik 3,0 tilordnes verdien 3,0 (defineres som middels til stort bistandsbehov)
- større enn 3,0 tilordnes verdien 4,5 (omfattende bistandsbehov)

Trinn 4. Fra overordnet samlemål til endelige bistandsnivågrupper

Det beregnes til slutt et uveid aritmetisk gjennomsnitt av de 5 gruppene med bakgrunn i de avledede verdiene. Verdien tilordnes bistandsnivåene ”lite/ avgrenset bistandsbehov”, ”middels til stort bistandsbehov” og ”omfattende bistandsbehov” i henhold til trinn 3.

A.2 Oversikt over tjenesteområdene i IPLOS

Oversikt over alle variable i IPLOS finnes på denne lenken:

http://www.ssb.no/innrapportering/offentlig-sektor/attachment/127022?_ts=13f9ee18ff0

Tjenestetyper

- 1 = Praktisk bistand - daglige gjøremål
- 2 = Praktisk bistand - opplæring - daglige gjøremål
- 3 = Praktisk bistand - brukerstyrt - personlig assistent
- 4 = Dagsenter/dagtilbud
- 5 = Matombringing
- 6 = Trygghetsalarm
- 7 = Avlastning - utenfor institusjon/bolig
- 8 = Avlastning i institusjon/bolig
- 9 = Støttekontakt
- 10* = Institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester
- 11 = Omsorgslønn
- 12 = Omsorgsbolig
- 13 = Annen bolig
- 14 = Planlagte tiltak
- 15 = Helsetjenester i hjemmet
- 16 = Re-/habilitering utenfor institusjon
- 17 = Dagopphold i institusjon
- 18 = Tidsbegrenset opphold - utredning/behandling
- 19 = Tidsbegrenset opphold - habilitering/rehabilitering
- 20 = Tidsbegrenset opphold - annet
- 21 = Langtidsopphold i institusjon
- 22** = Nattopphold i institusjon
- 23** = Skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner
- 24** = Helsehjelp med tvang

* Registrering utgår fra og med 2009

** Gyldig fra og med 2009

Vedlegg B: Tabeller

Tabell B 1 Mottakere av ulike tjenester ved utgangen av året. Alder. 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
						I alt	Under 67 år	67 år og eldre
Tjenestemottakere i alt	265 723	268 813	271 503	¹ 271 530	272 357	275 200	107 695	167 504
Praktisk bistand: daglige gjøremål	93 895	92 358	90 251	89 404	86 733	84 007	21 738	62 269
Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål	16 633	17 805	18 687	19 174	19 154	19 663	17 498	2 165
Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent	2 670	2 905	2 890	2 888	3 014	3 146	2 779	367
Dagsenter	18 871	19 689	19 978	21 099	21 140	21 875	9 398	12 477
Matombringing	21 184	21 343	21 669	22 723	22 934	22 229	3 924	18 305
Trygghetsalarm	73 037	73 603	73 994	73 429	73 394	74 217	5 456	68 761
Avlastning - utenfor institusjon	8 122	8 125	8 071	8 011	8 042	8 003	7 786	217
Avlastning - i institusjon	2 348	2 611	2 609	2 514	2 556	2 578	2 052	526
Støttekontakt	28 955	29 453	29 977	30 568	31 055	31 118	25 092	6 026
Omsorgslønn	9 147	9 266	9 390	9 516	9 556	9 725	8 155	1 570
Helsetjenester i hjemmet	130 012	133 757	136 539	138 870	141 289	144 837	58 668	86 169
Rehabilitering utenfor institusjon	13 730	13 978	13 682	11 838	11 653	13 982	7 942	6 039
Dagopphold	4 465	4 220	4 530	3 845	3 643	3 462	225	3 237
Tidsbegrenset opphold i institusjon - utredning/behandling	2 496	2 512	2 865	2 665	2 681	2 784	263	2 521
Tidsbegrenset opphold i institusjon - rehabilitering	1 489	1 556	1 667	1 470	1 417	1 484	224	1 260
Tidsbegrenset opphold i institusjon - annet	2 706	2 513	2 766	2 431	2 601	2 457	285	2 172
Langtidsopphold i institusjon	34 469	34 214	34 012	33 968	33 882	33 547	2 078	31 469
Bolig uten fast tilknyttet personell	17 145	18 644	19 344	19 532	19 116	19 094	7 007	12 087
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	5 737	6 575	6 581	6 319	6 218	6 011	2 463	3 548
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	15 220	16 350	16 421	16 879	17 085	17 451	9 309	8 142
Bolig med uoppgitt på tilknyttet personell	4 690	2 914	2 500	2 042	1 769	1 458	737	721

¹ Tallet er rettet

Kilde: IPLOS

Tabell B 2 Unike tjenestemottakere som har mottatt tjenester i løpet av statistikkåret, og gjennomstrømming, etter tjenestetype. 2009-2015

	I løpet av året						Gjennomstrømming ¹					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Praktisk bistand - daglige gjøremål	122 034	119 937	118 395	116 666	113 616	110 676	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Praktisk bistand - opplæring - daglige gjøremål	20 112	21 890	22 566	23 402	23 793	23 726	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Praktisk bistand - brukerstyrt - personlig assistent	3 071	3 352	3 296	3 322	3 442	3 567	1,2	1,2	1,1	1,2	1,1	1,1
Dagsenter/dagtilbud	25 431	26 409	27 078	28 547	28 830	29 690	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4
Matombringning	31 054	31 621	32 200	33 196	34 245	33 999	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Trygghetsalarm	90 749	91 541	92 756	92 224	92 177	93 300	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3
Avlasting utenfor institusjon/bolig	9 898	10 008	10 082	9 832	9 867	9 871	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Avlasting i institusjon/bolig	7 296	7 755	7 852	7 864	7 752	7 779	3,1	3,0	3,0	3,1	3,0	3,0
Støttekontakt	33 898	34 517	35 188	35 772	36 425	36 862	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Omsorgslønn	10 798	10 802	10 974	10 975	11 099	11 293	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Helsetjenester i hjemmet	191 415	194 699	201 819	205 340	209 529	217 142	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Re-/habilitering utenfor institusjon	29 268	29 663	29 114	28 774	29 247	34 887	2,1	2,1	2,1	2,4	2,5	2,5
Dagopphold i institusjon	8 063	7 844	8 362	7 396	7 035	6 562	1,8	1,9	1,8	1,9	1,9	1,9
Tidsbegrenset opphold - utredning/behandling	20 954	21 933	26 833	27 611	27 528	27 927	8,4	8,7	9,4	10,4	10,3	10,0
Tidsbegrenset opphold - habilitering/rehabilitering	12 532	13 505	14 754	15 352	15 200	15 716	8,4	8,7	8,9	10,4	10,7	10,6
Tidsbegrenset opphold - annet	20 221	19 869	21 679	22 314	21 925	22 372	7,5	7,9	7,8	9,2	8,4	9,1
Langtidsopphold i institusjon	48 563	48 333	48 543	48 205	48 063	47 955	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Bolig uten fast tilknyttet personell	20 343	22 266	23 212	23 397	23 140	23 117	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	7 018	7 989	8 129	7 833	7 733	7 364	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	17 754	19 133	19 417	19 989	20 268	20 760	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Bolig med uoppgitt på tilknyttet personell	5 976	3 510	3 090	2 584	2 147	1 851	1,3	1,2	1,2	1,3	1,2	1,3

¹ Gjennomstrømming er definert som antall opphold i året delt på mottaker per 31.12

Kilde: IPLOS

Tabell B 3 Antall vedtak fordelt på tjeneste type og dager det tok å iverksette vedtaket i 2009-2015

	I alt	Antall vedtak og iverksettingstid			
		Negativ IV-tid	0-15 dager	16-30 dager	31 dager og mer
2009					
Dagsenter/dagtilbud	10 945	4 109	5 235	527	1 074
Støttekontakt	17 418	8 194	7 037	887	1 300
Helsetjenester i hjemmet	112 648	58 400	49 950	1 771	2 527
Langtidsopphold i institusjon	15 322	4 396	9 496	677	753
2010					
Dagsenter/dagtilbud	10 831	3 989	5 233	527	1 082
Støttekontakt	17 783	8 182	7 525	881	1 195
Helsetjenester i hjemmet	118 857	59 474	55 328	1 728	2 327
Langtidsopphold i institusjon	15 341	4 178	9 649	657	857
2011					
Dagsenter/dagtilbud	10 959	4 005	5 442	501	1 011
Støttekontakt	17 665	7 800	7 409	1 062	1 394
Helsetjenester i hjemmet	122 476	59 453	58 850	1 844	2 329
Langtidsopphold i institusjon	15 344	3 990	9 725	664	965
2012					
Dagsenter/dagtilbud	11 361	4 021	5 718	558	1 064
Støttekontakt	17 354	7 583	7 410	937	1 424
Helsetjenester i hjemmet	123 490	57 189	62 009	1 866	2 426
Langtidsopphold i institusjon	15 179	4 310	9 274	639	956
2013					
Dagsenter/dagtilbud	11 765	4 208	5 832	594	1 131
Støttekontakt	17 864	7 629	7 649	1 142	1 444
Helsetjenester i hjemmet	126 364	58 716	63 156	1 875	2 617
Langtidsopphold i institusjon	15 330	4 098	9 603	679	950
2014					
Dagsenter/dagtilbud	12 486	4 284	6 202	636	1 364
Støttekontakt	17 459	7 525	7 495	1 004	1 435
Helsetjenester i hjemmet	131 550	60 614	65 972	1 980	2 984
Langtidsopphold i institusjon	14 983	3 984	9 377	651	971
2015					
Dagsenter/dagtilbud	12 880	4 555	6 158	799	1 368
Støttekontakt	17 734	7 203	7 829	1 169	1 533
Helsetjenester i hjemmet	135 723	64 561	65 606	2 189	3 367
Langtidsopphold i institusjon	14 871	4 019	9 363	648	841

Kilde: IPLOS

Iverksettingstid = Dager mellom vedtaksdato og tjeneste_fra_Dato

Negativ Iverksettingstid = Tjeneste startet før vedtaksdato

Tabell B 4 Nye tjenestemottakere i løpet av statistikkåret etter tjenester de mottok per 31.12. 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
						I alt	Under 67 år	67-79 år	80 år og over
Praktisk bistand: daglige gjøremål	7 235	6 888	6 421	6 021	5 352	5 409	1 025	1 826	2 558
Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål	947	1 163	1 098	1 217	1 073	1 146	1 073	46	27
Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent	69	154	61	69	77	80	76	4	0
Dagsenter	1 023	1 197	1 204	1 253	1 235	1 409	348	412	649
Matombringing	1 480	1 430	1 382	1 440	1 421	1 444	117	473	854
Trygghetsalarm	5 896	6 315	6 489	6 103	5 811	6 681	450	1 859	4 372
Avlastning - utenfor institusjon	760	750	737	697	676	740	716	17	7
Avlastning - i institusjon	102	168	142	132	117	138	95	14	29
Støttekontakt	1 811	1 828	1 834	1 764	1 756	1 820	1 625	131	64
Omsorgslønn	532	532	527	511	553	627	520	71	36
Helsetjenester i hjemmet	18 965	19 585	19 936	19 604	19 664	22 234	10 811	5 515	5 908
Rehabilitering utenfor institusjon	2 109	2 270	2 196	1 992	2 053	3 028	1 807	674	547
Dagopphold	416	452	440	405	321	350	34	138	178
Tidsbegrenset opphold i institusjon - utredning/behandling	532	550	643	567	548	637	95	239	303
Tidsbegrenset opphold i institusjon - rehabilitering	424	457	479	419	398	445	88	174	183
Tidsbegrenset opphold i institusjon - annet	376	437	500	432	437	442	81	203	158
Langtidsopphold i institusjon	925	964	882	902	807	875	95	294	486
Bolig uten fast tilknyttet personell	1 008	1 028	1 008	963	773	884	402	250	232
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	215	229	232	171	193	156	51	43	62
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	280	239	241	255	233	241	75	69	97
Bolig med uoppgitt på tilknyttet personell	59	193	161	74	43	69	49	10	10

Kilde: IPLOS

Tabell B 5 Ubetalt hjelp til brukere av helse- og omsorgstjenester per 31.12. 2009-2015

	I alt	Inntil 3 timer/uke	3 inntil 9 timer/uke	9 inntil 15 timer/uke	15 timer/uke og mer	Mottar hjelp, ukjent omfang	Mottar ikke privat hjelp	Uoppgitt
2009	266 409	66 158	24 793	6 788	16 016	17 468	93 770	41 416
2010	265 723	52 115	20 938	5 387	14 494	32 767	107 774	32 248
2011	268 778	46 584	18 723	4 836	13 537	43 708	115 757	25 633
2012	271 503	41 669	16 310	4 241	12 214	50 339	120 867	25 863
2013	271 412	37 411	14 369	3 825	11 300	59 041	127 145	18 321
2014	272 357	33 193	12 522	3 427	10 433	64 838	130 639	17 305
2015	275 200	29 459	10 743	2 950	9 626	69 593	133 870	18 959
2015	100	11	4	1	3	25	49	7
Bare praktisk bistand	100	14	4	1	3	24	50	5
Bare helsetjenester i hjemmet	100	8	3	1	2	26	51	9
Både tjenester i hjemmet og praktisk bistand	100	16	6	1	2	27	46	2
Andre tjenester til hjemmeboende	100	9	3	1	7	26	39	15
Tidsbegrenset opphold i institusjon	100	10	4	2	10	35	33	7
Langtidsopphold i institusjon	100	7	3	1	2	17	67	2
Alder								
Under 18 år	100	3	3	2	16	30	30	15
18-49 år	100	7	3	1	6	16	58	8
50-66 år	100	10	3	1	3	17	58	8
67-79 år	100	10	4	1	3	28	47	8
80-89 år	100	13	5	1	2	31	44	5
90 år og eldre	100	15	6	1	1	28	45	4

¹ Tallet er rettet

Kilde: IPLOS

Tabell B 6 Mottakere av institusjonstjenester per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2009-2015

	Antall mottakere	I alt	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
Tidsbegrenset opphold						
2009	9 597	100	15	39	37	8
2010	9 039	100	13	41	41	5
2011	¹ 9 192	100	13	41	41	5
2012	9 907	100	14	41	40	5
2013	9 080	100	13	41	41	4
2014	¹ 9 255	100	13	41	42	4
2015	9 303	100	12	39	44	4
2015						
0-49 år	2 157	100	6	23	68	3
50-66 år	667	100	12	41	39	7
67-79 år	1 996	100	15	40	38	8
80-89 år	3 039	100	14	46	36	4
90 år og eldre	1 444	100	13	49	36	2
Langtidsopphold						
2009	34 802	100	3	19	76	3
2010	34 469	100	2	18	79	1
2011	¹ 34 214	100	2	17	80	1
2012	34 012	100	2	18	80	1
2013	33 968	100	2	17	81	0
2014	33 882	100	2	16	82	0
2015	33 547	100	1	16	83	0
2015						
0-49 år	521	100	6	25	65	4
50-66 år	1 557	100	1	13	84	1
67-79 år	6 135	100	1	12	86	1
80-89 år	14 058	100	1	15	84	0
90 år og eldre	11 276	100	1	18	80	0

¹ Tallet er rettet
Kilde: IPLOS

Tabell B 7 Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter bistandsbehov. 2015. Antall og gjennomstrømming

	I løpet av året	Per 31.12	Gjennomstrømming ¹
Tidsbegrenset opphold - i alt			
Noe/avgrenset bistandsbehov	66 237	6 725	9,8
Middels til stort bistandsbehov	11 085	999	11,1
Omfattende bistandsbehov	29 361	3 043	9,6
Uoppgitt bistandsbehov	23 517	2 317	10,1
	2 274	366	6,2
Langtidsopphold i institusjon			
Noe/avgrenset bistandsbehov	48 052	33 547	1,4
Middels til stort bistandsbehov	687	467	1,5
Omfattende bistandsbehov	7 178	5 213	1,4
Uoppgitt bistandsbehov	39 987	27 743	1,4
	200	124	1,6
Avlastning i institusjon/bolig			
Noe/avgrenset bistandsbehov	7 804	2 578	3,0
Middels til stort bistandsbehov	368	116	3,2
Omfattende bistandsbehov	2 339	631	3,7
Uoppgitt bistandsbehov	4 982	1 789	2,8
	115	42	2,7

¹ Gjennomstrømming er definert som antall opphold i året delt på mottaker per 31.12
Kilde: IPLOS

Tabell B 8 Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12. etter alder. 2015

	I løpet av året	Per 31.12	Gjennomstrømming 1
Tidsbegrenset opphold			
I alt	66 015	6 725	9,8
0-17 år	28	5	5,6
18-49 år	1 043	177	5,9
50-66 år	5 442	590	9,2
67-79 år	17 321	1 773	9,8
80 år og eldre	42 181	4 180	10,1
Langtidsopphold i institusjon			
I alt	47 955	33 547	1,4
0-17 år	132	125	1,1
18-49 år	529	396	1,3
50-66 år	1 916	1 557	1,2
67-79 år	7 980	6 135	1,3
80 år og eldre	37 398	25 334	1,5
Avlasting i institusjon/bolig			
I alt	7 779	2 578	3,0
0-17 år	1 880	1 335	1,4
18-49 år	1 073	640	1,7
50-66 år	377	77	4,9
67-79 år	1 598	223	7,2
80 år og eldre	2 851	303	9,4

¹ Gjennomstrømming er definert som antall opphold i året delt på mottaker per 31.12
 Kilde: IPLOS

Tabell B 9 Mottakere av helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende per 31.12. Alder og husstand. 2009-2015

	I alt	Bor alene	Bor sammen med		Uoppgitt
			foreldre	andre	
2009	100	52	2	32	15
2010	100	54	4	31	12
2011	100	55	5	31	9
2012	100	54	5	31	9
2013	100	56	6	32	7
2014	100	56	6	32	6
2015	100	55	7	31	7
2015					
0-49 år	100	38	23	30	9
50-66 år	100	59	1	34	7
67-79 år	100	55	0	38	7
80-89 år	100	64	0	30	5
90 år og eldre	100	75	0	21	4

Kilde: IPLOS

Tabell B 10 Hjemmeboende tjenestemottakere med støttekontakt, dagsenter og/eller dagopphold per 31.12 etter alder. 2015

	Antall hjemmeboende mottakere	Støttekontakt	Prosent	
			Dagsenter	Dagopphold
2009	229 004	12	8	2
2010	229 093	13	8	2
2011	¹ 232 374	13	8	2
2012	234 990	13	9	2
2013	235 189	13	9	2
2014	¹ 236 367	13	9	2
2015	239 491	13	9	1
2015				
Under 18 år	14 154	43	1	0
18-49 år	54 871	23	11	0
50-66 år	36 051	18	10	0
67-79 år	43 640	8	8	2
80-89 år	64 686	3	10	3
90 år og eldre	26 088	2	11	3

¹ Tallet er rettet
Kilde: IPLOS

Tabell B 11 Hjemmeboende mottakere per 31.12. Tildelte timer per uke etter type tjeneste. 2011-2015

	Antall mottakere med oppsett timer per 31.12. 2015/uken	Timer per uke per mottaker ¹					Andel med timevedtak				
		Gjennomsnitt					Prosent				
		2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Praktisk bistand: daglige gjøremål	84 007	3,1	3,3	3,6	3,9	4	98	99	98	98	98
Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål	19 663	23,5	23,5	24	25,3	25,7	93	94	95	94	96
Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent	3 146	32,4	33,6	34,9	35,3	37,1	93	96	97	97	97
Dagsenter	21 875	13,3	13,2	13,4	13,5	13,7	86	90	91	93	93
Helsetjenester i hjemmet	144 837	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	95	95	95	95	96
Avlastning - utenfor institusjon	8 003	17	16,7	16,8	18,1	17,9	91	92	93	93	94
Støttekontakt	31 118	3,7	3,6	3,6	3,6	3,6	96	97	98	98	98
Omsorgslønn	9 725	10,7	10,7	10,7	10,5	10,6	96	95	96	97	98
Avlastning - i institusjon	2 578	70,8	74,5	75,2	66,8	65,6	53	50	50	59	60
Dagopphold	3 462	11	11,2	10,9	11,1	11,5	87	86	88	88	89
Nattopphold i institusjon	7	19	34,8	22,3	38,7	47,3	24	24	22	33	86

¹ I nevneren er alle med oppsett timetall
Kilde: IPLOS

Tabell B 12 Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og bistandsbehov. 2009-2015

	Antall mottakere med oppsett timer/uken	Gjennomsnittlig antall timer				
		Alle brukere	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppsett bistandsbehov
2009	163 394	7,5	2	6,8	31,5	5,1
2010	165 374	7,8	2	6,6	32,3	4,1
2011	¹ 169 811	7,9	1,9	6,4	32,2	3,8
2012	172 065	8,1	1,9	6,4	33,4	3,1
2013	173 459	8,4	1,9	6,4	34,8	2,8
2014	¹ 173 739	8,7	1,9	6,5	35,5	2,6
2015	176 207	8,9	1,8	6,4	36,5	2,5
2015						
Under 18 år	1 542	19	5,2	10,6	39,9	10,1
18-49 år	41 580	16,5	2	10,3	66,1	2,6
50-66 år	29 302	12	1,8	7	46,9	2,6
67-79 år	33 714	5,6	1,6	4,8	20,8	2,1
80-89 år	49 085	4,1	1,6	4,5	13,3	1,8
90 år og eldre	20 984	5,3	2	5,2	13,7	1,6

¹ Tallet er rettet
Kilde: IPLOS

Tabell B 13 Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til mottaker. Bistandsbehov og tilgang privat hjelp. 2009 - 2015

	Gjennomsnittlig antall tildelte timer									
	Antall mottakere	Tilgang på privat hjelp							Mottar ikke privat hjelp	Uoppgitt
		I alt	Inntil 3 timer/uke	3 inntil 9 timer/uke	9 inntil 15 timer/uke	15 timer/uke og mer	Mottar hjelp, ukjent omfang			
2009	163 394	7,5	7,1	5,4	7,8	10,7	5,6	9	6	
2010	165 374	7,8	7,1	5,6	8,2	12,9	5,7	9,3	5,1	
2011	¹ 169 811	7,9	7,4	6,1	9,1	14,8	5,8	9,1	4,2	
2012	172 065	8,1	7,6	6,8	9,7	16,6	5,9	9,3	4,6	
2013	173 459	8,4	7,9	7,1	10,5	19,6	6	9,6	3,1	
2014	¹ 173 739	8,7	8,3	7,6	10,7	22,1	6,2	9,9	2,9	
2015	176 207	8,9	8,7	8,2	12,4	23,3	6,5	9,9	4,1	
2015										
Noe/avgrenset bistandsbehov	73 777	1,8	1,9	2	3,3	3,9	1,9	1,7	1,6	
Middels til stort bistandsbehov	70 224	6,4	6,6	6,5	7,6	12,9	5,6	6,3	5,1	
Omfattende bistandsbehov	26 710	36,5	34	24,9	30,4	42,7	22,7	44,4	27,1	
Uoppgitt bistandsbehov	5 496	2,5	2,5	2,5	4,2	5,5	3,1	3,1	2,2	

¹ Tallet er rettet

Kilde: IPLOS

Figurregister

Figur 3.1	Eldre mottakere (67 år +) som andel av alle tjenestemottakere 2009 – 2015 prosent.....	12
Figur 3.2	Utvikling i tjenester for tjenestebrukere som døde i løpet av 2015. Prosent ..	16
Figur 4.1	Andel med ulike tiltak ved utgangen av året blant alle mottakere, og blant nye mottakere per 31.12.2015. Utvalgte tjenester	17
Figur 4.2	Mottakere av ulike tjenester per 31.12. 2009-2015. Antall	18
Figur 4.3	Alle mottakere av IPLOS-tjenester etter delmål og bistandsbehov, andel 2015.....	19
Figur 4.4	Utviklingen i andel IPLOS-tjenestemottakere med middels til stort bistandsbehov, 2010-2015.....	20
Figur 4.5	Andel tjenestemottakere som har behov for bistand og andel som mottar bistand til å delta i forbindelse med arbeid/utdanning per 31.12. 2015. Prosent	21
Figur 4.6	Andel tjenestemottakere som har behov for bistand og andel som mottar bistand til å delta i forbindelse med organisasjonsarbeid, fritid og kultur per 31.12. 2015. Prosent.....	22
Figur 4.7	Mottakere av re-/habilitering utenfor institusjon ved utgangen av og gjennom året. 2009-2015 antall	23
Figur 4.8	Andel mottaker av helse- og omsorgstjenester som får ubetalt hjelp per 31.12. 2015. Etter alder, prosent	24
Figur 4.9	Tjenestemottakere, alle aldersgrupper, etter bosituasjon per 31.12.2015 Prosent	25
Figur 4.10	Tjenestemottakere 80 år og over etter bosituasjon per 31.12. 2015 Prosent	27
Figur 5.1	Mottakere av tjenesten langtidsopphold i institusjon etter delmål og behov per. 31.12. Andel 2015.....	29
Figur 5.2	Mottakere av institusjonstjenester per 31.12. Bistandsbehov. 2015. Prosent	30
Figur 5.3	Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter bistandsbehov. 2015. Gjennomstrømming	31
Figur 5.4	Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter alder. 2015. Gjennomstrømming	31
Figur 6.1	Mottakere av hjemmetjenester etter delmål og behov. Andel 2015	32
Figur 6.2	Mottakere av helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende per 31.12. Alder og husstand. 2015 Prosent.....	33
Figur 6.3	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12 Alder og bistandsbehov. 2015.....	38

Tabellregister

Tabell 3.1	Tjenestemottakere gjennom året som andel av befolkningen, 2015. Prosent	11
Tabell 3.2	Unike mottakere av helse- og omsorgstjenester gjennom året. Alder og kjønn. 2009-2015	12
Tabell 3.3	Tjenester som er gitt gjennom året etter tjenestetype og alder. 2009-2015 ...	13
Tabell 3.4	Tilgang og avgang av tjenestemottakere. 2010-2015.	14
Tabell 3.5	Vedtak fordelt på iverksettingstid (IV) i antall dager, etter tjenestetype. 2015.	15
Tabell 3.6	Søknader i løpet av året. Innvilget eller avslått. Antall og prosent etter tjenestetype. 2015.	15
Tabell 4.1	Mottakere av ulike tjenester per 31.12. Alder og type tjeneste. 2009 - 2015.	18
Tabell 4.2	Mottakere av helse- og omsorgstjenester per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2015.	21
Tabell 4.3	Behov for bistand til å delta og for transport i forbindelse med arbeid/utdanning,	22
Tabell 4.4	Mottakere av re-/habilitering utenfor institusjon. Bistandsbehov og alder. 2015.	23
Tabell 4.5	Mottakere av re-/habilitering i institusjon per 31.12. Bistandsbehov og alder. 2015.	24
Tabell 4.6	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til mottaker. Etter bistandsbehov og tilgang privat hjelp. 2009-2015.	25
Tabell 4.7	Tjenestemottakerens bosituasjon etter bistandsbehov per 31.12. 2011 – 2015.	26
Tabell 4.8	Tjenestemottakerens bosituasjon etter bistandsbehov og alder per 31.12. 2009-2015 prosent.	26
Tabell 4.9	Mottakere av helsetjenester i hjemmet, praktisk bistand og institusjonstjenester per 31.12. Etter bistandsbehov og type tjeneste. 2015. ..	27
Tabell 4.10	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12 som har individuell plan. Etter bistandsbehov og alder. 2009-2015.	28
Tabell 5.1	Andel av institusjonsbeboere innskrevet på langtidsopphold per 31.12 som er vurdert siste 12 måneder av lege og tannhelsepersonell. 2009-2015.	30
Tabell 6.1	Hjemmeboende tjenestemottakere som mottar trygghetsalarm, omsorgslønn, avlastning eller rehabilitering utenfor institusjon per 31.12. Alder. 2009-2015	33
Tabell 6.2	Hjemmeboende tjenestemottakere som mottar trygghetsalarm, omsorgslønn, avlastning eller rehabilitering utenfor institusjon per 31.12. Bistandsbehov. 2015. Prosent	34
Tabell 6.3	Hjemmeboende tjenestemottakere med støttekontakt, per 31.12. Alder. Bistandsbehov 2015	34
Tabell 6.4	Hjemmeboende tjenestemottakere med dagsenter, per 31.12. Alder. Bistandsbehov 2015	35
Tabell 6.5	Hjemmeboende tjenestemottakere med dagopphold, per 31.12. Alder. Bistandsbehov 2015	35
Tabell 6.6	Hjemmeboende tjenestemottakere med BPA per 31.12. Alder. 2015.	36
Tabell 6.7	Fordeling av tjenestemottakere per 31.12 etter tildelte timer 2015. Prosent. ..	36
Tabell 6.8	Andel tjenestemottakere per 31.12 med 10 tildelte timer eller mer for de tjenester hvor timetallet skal registreres 2010-2015. Prosent	37
Tabell 6.9	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12., etter alder og bistandsbehov. 2009-2015. Prosent	38
Tabell 6.10	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og husstand. 2009-2015.	39
Tabell 6.11	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12, etter alder og timeressurser. 2009-2015. Prosent	39
Tabell 6.12	Mottakere av helsetjenester i hjemmet/praktisk bistand og langtids opphold i institusjon per 31.12 som er vurdert siste 12 måneder av lege og tannhelsepersonell. 2015. Prosent	40
Tabell B 1	Mottakere av ulike tjenester ved utgangen av året. Alder. 2015	44
Tabell B 2	Unike tjenestemottakere som har mottatt tjenester i løpet av statistikkåret, og gjennomstrømming, etter tjenestetype. 2009-2015.	45
Tabell B 3	Antall vedtak fordelt på tjeneste type og dager det tok å iverksette vedtaket i 2009-2015	46

Tabell B 4	Nye tjenestemottakere i løpet av statistikkåret etter tjenester de mottok per 31.12. 2010-2015.....	47
Tabell B 5	Ubetalt hjelp til brukere av helse- og omsorgstjenester per 31.12. 2009-2015.....	47
Tabell B 6	Mottakere av institusjonstjenester per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2009-2015.....	48
Tabell B 7	Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter bistandsbehov. 2015. Antall og gjennomstrømming	48
Tabell B 8	Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12. etter alder. 2015.....	49
Tabell B 9	Mottakere av helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende per 31.12. Alder og husstand. 2009-2015.....	49
Tabell B 10	Hjemmeboende tjenestemottakere med støttekontakt, dagsenter og/eller dagopphold per 31.12 etter alder. 2015.....	50
Tabell B 11	Hjemmeboende mottakere per 31.12. Tildelte timer per uke etter type tjeneste. 2011-2015	50
Tabell B 12	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og bistandsbehov. 2009-2015.....	50
Tabell B 13	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til mottaker. Bistandsbehov og tilgang privat hjelp. 2009 - 2015.....	51

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9380-1 (trykt)
ISBN 978-82-537-9381-8 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

ISBN 978-82-537-9380-1

9 788253 793801

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway